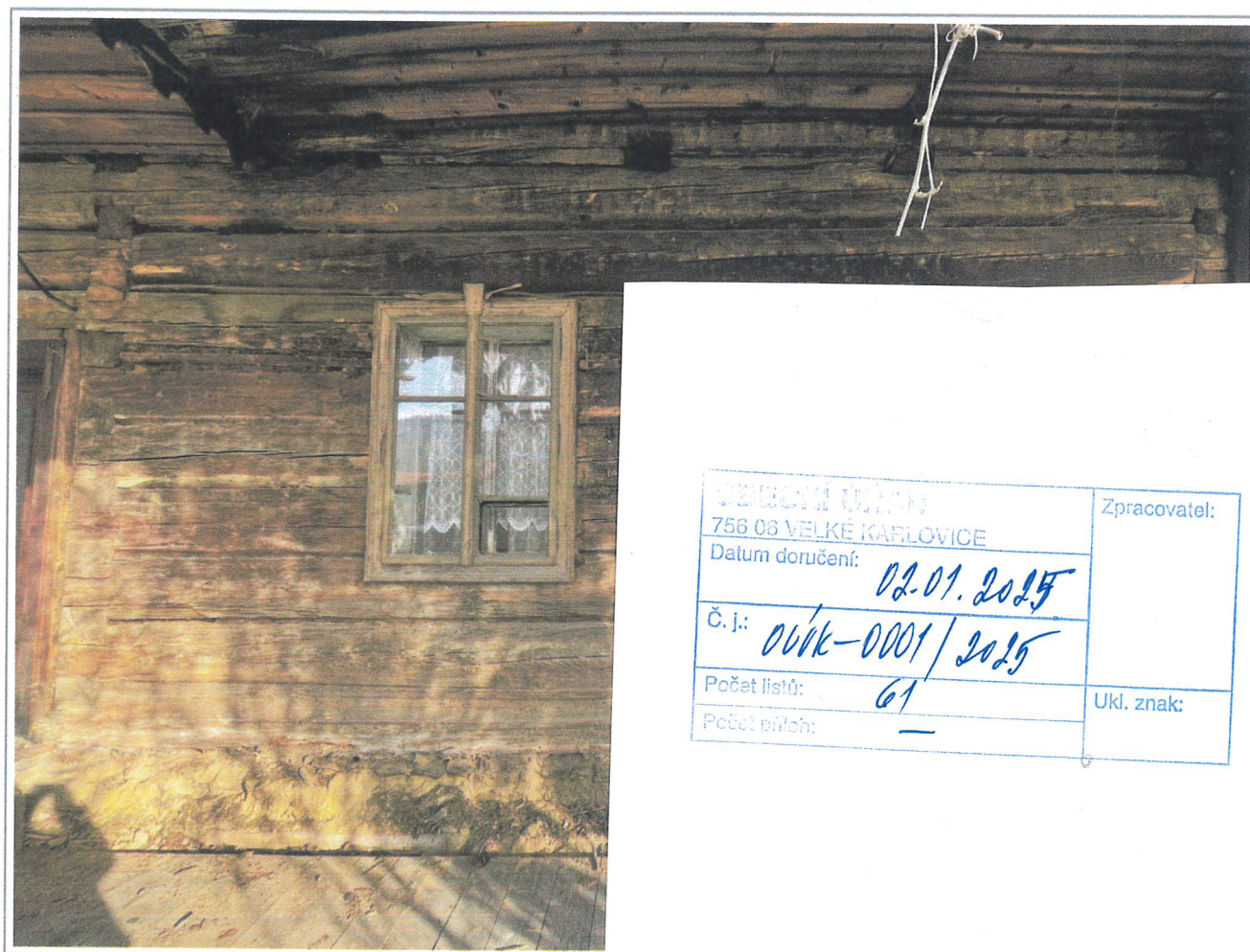

Stratigrafický sondážní průzkum

Interiéry Orsákova domu č. p. 269

Velké Karlovice

756 06 VELKÉ KARLOVICE		Zpracovatel:
Datum doručení: 02.01.2025		
Č. j.: 001K-0001/2025		
Počet listů: 61	Počet příloh: —	
		Ukl. znak:

Listopad 2024

MgA. Ivana Studeník Milionová, MgA. Bronislav Studeník

Obsah

1. Úvodní údaje o památce	1
1.1. Lokalizace památky	1
1.2. Údaje o památce.....	1
1.3. Údaje o akci.....	1
2. Úvod stratigrafického sondážního průzkumu	3
3. Stručná historie objektu.....	4
4. Stručný popis objektu	5
5. Dílčí poznatky o stavebním vývoji	7
6. Stratigrafický sondážní průzkum	9
6.1. Světnice.....	10
6.2. Malá místnost za světnicí (přístavek).....	29
6.3. Místnost naproti světnici	37
7. Vyhodnocení stratigrafického sondážního průzkumu	39
9. Historické snímky a mapy	43
10. Fotodokumentace.....	47

1. Úvodní údaje o památce

1.1. Lokalizace památky

Kraj: Zlínský

Okres: Vsetín

Obec: Velké Karlovice

Adresa: Velké Karlovice 269, 756 06

Objekt: roubený dům

Předmět průzkumu: omítky a výmalba v interiéru

Klasifikace památky: Ochranné pásmo pro soubor kulturních památek - farní kostel P. Marie Sněžné s farou čp. 274, dům čp. 267 - Karlovské muzeum ve Velkých Karlovicích v k. ú. Velké Karlovice

Registrační číslo v ÚKSP: 3395

V ochranném pásmu od: 20. 6. 1988

1.2. Údaje o památce

Stavitel: Michal Volek, nar. 12. 9. 1708¹

Datace: jádro domu pochází z první poloviny 18. století²

1.3. Údaje o akci

Vlastník: Obec Velké Karlovice

Zadavatel: Obec Velké Karlovice

¹ PETŘEKOVÁ, J. *Výzkum domu čp. 269 dříve 185 ve Velkých Karlovicích*, výzkumná zpráva, Rožnov pod Radhoštěm: Národní muzeum v přírodě – Valašské muzeum v přírodě, 2024, nepublikovaný rukopis.

² DOSTÁL, T. *Diagnostika Orságova domu č.p. 269 ve Velkých Karlovicích*. Metodické centrum pro muzea v přírodě, Rožnov pod Radhoštěm, květen 2024.

Termín provedení průzkumu: Listopad 2024

Zhotovitelé: MgA. Ivana Studeník Milionová, MgA. Bronislav Studeník

Povolání k restaurování: malířských um. děl - nástěnných maleb, č. MK 17628/2020 OPP

Autoři fotografií (pokud není uvedeno jinak): MgA. Ivana Studeník Milionová,
MgA. Bronislav Studeník

Použitá snímání technika: digitální zrcadlovka Nikon D5500, objektiv Nikon AF-S N NIKKOR
20 mm f/18, iPhone 13 mini

Editace snímků: fotografie ve formátu JPEG zařazené do fotodokumentace byly pomocí
grafického programu Adobe Photoshop CC 2019 upraveny na velikost 10 × 15 cm nebo 13 × 18 cm
s rozlišením 300 dpi; neupravené fotografie jsou uloženy v osobním archivu autorů.

V Morkovicích dne 23.12. 2024

Ivana S. Milionová
Jan 3.

2. Úvod stratigrafického sondážního průzkumu

V blízké době je plánována celková rekonstrukce objektu. Realizace je plánována tak, že by mělo dojít ke kompletnímu rozebrání stavby. Poškozené části budou nahrazeny novými. Dále je také rozhodnuto, že zdravé prvky stávající roubené stavby budou znovu osazeny. Při zvoleném způsobu rekonstrukce však budou ztraceny veškeré omítky a barevné vrstvy přítomné v objektu.

Na popud zástupců Valašského muzea v Rožnově pod Radhoštěm vznikl požadavek na provedení stratigrafického sondážního průzkumu zaměřeného na vrstvy výmalby přítomné v interiérech objektu.

Dle zadání investora se průzkum zaměřuje především na světnici a malou místnost nacházející se za světnicí. Během realizace průzkumu *in situ* však byly dokumentovány nálezové stavy omítek a barevných vrstev i v jiných částech domu.

3. Stručná historie objektu

Obec Velké Karlovice byla oficiálně založena Karlem Jindřichem ze Žerotína v roce 1714. V té době stálo v obci 9 usedlostí a v roce 1750 se jejich počet navýšil 132.³

Roubený dům číslo popisné 185 (dnes č. p. 269) pravděpodobně nechal postavit Michal Volek, narozen 12. 9. 1708.⁴ Michal Volek vlastnil Gasthaus, dnešní hospodu u Muzea a pocházel z mlýnu u fojtství. Jeho otec Pavel Volek patřil mezi první osadníky obce. Podle dendrochronologické analýzy je dřevo použité ke stavbě původní části domu pokáceno v letech 1712, 1723 a 1739 až 1743.⁵ Tato zjištění dokládají, že se jedná o nejstarší dochovanou stavbu v obci.⁶

Po staviteli Michalu Volkovi dům zdědil (patrně v roce 1775) syn Michael Wollek a později (v roce 1783) stavitelův vnuk Michal Wollek.⁷

Posledním zástupcem rodu Volků je Pavel nar. v roce 1808, který neměl mužského dědice, proto se dědičkou domu stala dcera Marianna Boráková.⁸

V roce 1869 vlastnil dům hospodský Ignác Fleischmann.⁹ A dále v roce 1880 žil v domě zřejmě Ignácův syn řezník a čtvrt pasekář Josef Fleišman, nar. 11. 8. 1855.

V Karlovském zrcadélku z roku 1886 byly nalezeny zmínky, které mohou souviset se zkoumaným objektem.

„Hostinec u Fleischmanna, bývalá to kasárna pro finanční strážníky.“¹⁰

³ BAJER, V. *Příběh obce*, Obec Velké Karlovice. [online] <https://www.velkekarlovice.cz/obec/historie-obce/pribeh-obce-1/> (cit 10.12.2024).

⁴ PETŘEKOVÁ, J. *Výzkum domu čp. 269 dříve 185 ve Velkých Karlovicích*, výzkumná zpráva, Rožnov pod Radhoštěm: Národní muzeum v přírodě – Valašské muzeum v přírodě, 2024, nepublikovaný rukopis.

⁵ DOSTÁL, T. *Diagnostika Orságova domu č.p. 269 ve Velkých Karlovicích*. Metodické centrum pro muzea v přírodě, Rožnov pod Radhoštěm, květen 2024.

⁶ Kostel je datován 1754 a fojtství je datováno 1793.

⁷ PETŘEKOVÁ, J. *Výzkum domu čp. 269 dříve 185 ve Velkých Karlovicích*, výzkumná zpráva, Rožnov pod Radhoštěm: Národní muzeum v přírodě – Valašské muzeum v přírodě, 2024, nepublikovaný rukopis.

⁸ PETŘEKOVÁ, J. *Výzkum domu čp. 269 dříve 185 ve Velkých Karlovicích*, výzkumná zpráva, Rožnov pod Radhoštěm: Národní muzeum v přírodě – Valašské muzeum v přírodě, 2024, nepublikovaný rukopis.

⁹ PETŘEKOVÁ, J. *Výzkum domu čp. 269 dříve 185 ve Velkých Karlovicích*, výzkumná zpráva, Rožnov pod Radhoštěm: Národní muzeum v přírodě – Valašské muzeum v přírodě, 2024, nepublikovaný rukopis.

¹⁰ *Pohraniční a finanční stráž: pohraniční stráž se začala utvářet (na základě kordónů a portášů) na přelomu 18. a 19. století. V té době bylo požadováno chránění celní hranice, tedy bránění převozu zboží, ale také zamezení šíření liberalistických myšlenek do rakouských zemí a také zabránění odchodu osob ze státního území bez povolení státní správy. Pohraniční stráž vznikla ve 20. letech 19. století. Roku 1835 byla založena důchodová stráž, která měla na starost systém dávek a daní. Roku 1843 byly tyto sbory sloučeny do nového sboru -finanční stráž. Její funkcí byla strážní služba na hranicích a některých celnicích. Dohlížela také na dodržování předpisů o výběru spotřebních poplatků, důchodkové daně a měla sledovat podomní obchod. Finanční stráž byla ozbrojeným a uniformovaným sborem organizovaným po vzoru armády a četnictva. Jediné, co zmírňovalo tento vojenský charakter byla skutečnost, že byla podřízena „civilnímu“ ministerstvu financí a její příslušníci tak podléhali civilní jurisdikci. Zdroj: SALÁK, P. *Finanční stráž v roce 1918*. LAW. MUNI. [online.] <https://www.law.muni.cz/sborniky/dpo8/files/pdf/historie/salak.pdf>, cit.27.11.2024.*

„K vedlejší službě tohoto úřadu sloužil sbor pohraničních a finančních strážníků pode jménem obrajtů v živé paměti dosud žijících. U nás byly dvě stanice; jedna u kostela (nyní Fleischmann), druhá v Leskovém (nyní Krňa).“¹¹

Z uvedeného vyplývá, že v objektu byla pravděpodobně někdy v rozmezí let 1843–1869 umístěna kasárna finanční stráže. Poté byla v domě, zřejmě mezi lety 1869–1890, provozována hospoda *U Fleischmanna*.

V roce 1890 je jako majitel bytu uveden Pavel Malěř z Rožnova, nar. 25. 1. 1852, který vedl obchod se smíšeným zbožím. V domě žila též manželka Veronika, dcera Anna, dcera Marie, dcera Žofie a služka Anna Matiščáková z Malých Karlovic.¹²

V roce 1900 žije v domě stále stejná rodina s dalšími potomky, synem Jaroslavem, dcerou Ludmilou, dcerou Hermínou, dcerou Amálií, s rodinou v domě bydlí ovdovělá tchýně Anna Gavlíková z Velkých Karlovic.¹³

V roce 1910 je jako majitelka bytu uvedena Veronika Malěřová, nar. 16. 8. 1859. Společně s Veronikou v domě bydlí všechny děti, kromě Anny a babička Anna Gavlíková. Jako další majitel bytu je od roku 1909 uveden Rudolf Orság, učitel z Nového Hrozenkova, nar. 16. 2. (nebo 10. 4.) 1880, pracující v obecné škole ve Velkých Karlovicích.¹⁴

Ze záznamu z roku 1921 vyplývá že v domě žije stále stejná rodina. Veronika Malěřová je uvedena jako majitelka obchodu a filiálky (obchod se střížním zbožím). Dcera Marie vede domácnost, dcera Žofie pracuje jako vedoucí obchodu, syn Jaroslav pracuje jako vedoucí obchodu v domě č. p. 76, dcera Ludmila pracuje v obchodě, dcera Hermína se stala učitelkou ručních prací na Soláni a dcera Amálie pracuje v obchodě. Společně s rodinou v domě nadále žije učitel Rudolf Orság.¹⁵ Rudolf Orság se v roce 1921 oženil s Žofií Malěřovou. Syn Rudolfa a Žofie, Luboš Orság, byl posledním obyvatel domů.¹⁶

4. Stručný popis objektu

Dům je příkladem tradiční lidové architektury v oblasti Valašska. Konkrétně se jedná o částečně podsklepenou dřevěnou roubenou stavbu s asymetrickou sedlovou střechou. Objekt leží na téměř

¹¹ PETŘEKOVÁ, J. *Výzkum domu čp. 269 dříve 185 ve Velkých Karlovicích*, výzkumná zpráva, Rožnov pod Radhoštěm: Národní muzeum v přírodě – Valašské muzeum v přírodě, 2024, nepublikovaný rukopis.

¹² PETŘEKOVÁ, J. *Výzkum domu čp. 269 dříve 185 ve Velkých Karlovicích*, výzkumná zpráva, Rožnov pod Radhoštěm: Národní muzeum v přírodě – Valašské muzeum v přírodě, 2024, nepublikovaný rukopis.

¹³ PETŘEKOVÁ, J. *Výzkum domu čp. 269 dříve 185 ve Velkých Karlovicích*, výzkumná zpráva, Rožnov pod Radhoštěm: Národní muzeum v přírodě – Valašské muzeum v přírodě, 2024, nepublikovaný rukopis.

¹⁴ PETŘEKOVÁ, J. *Výzkum domu čp. 269 dříve 185 ve Velkých Karlovicích*, výzkumná zpráva, Rožnov pod Radhoštěm: Národní muzeum v přírodě – Valašské muzeum v přírodě, 2024, nepublikovaný rukopis.

¹⁵ PETŘEKOVÁ, J. *Výzkum domu čp. 269 dříve 185 ve Velkých Karlovicích*, výzkumná zpráva, Rožnov pod Radhoštěm: Národní muzeum v přírodě – Valašské muzeum v přírodě, 2024, nepublikovaný rukopis.

¹⁶ PETŘEKOVÁ, J. *Výzkum domu čp. 269 dříve 185 ve Velkých Karlovicích*, výzkumná zpráva, Rožnov pod Radhoštěm: Národní muzeum v přírodě – Valašské muzeum v přírodě, 2024, nepublikovaný rukopis.

čtvercovém půdoryse. Střecha je pokryta térovou lepenkou, pod ní je šindel. Hlavní vstup do domu je orientován na západ. Průčelí je definováno dvěma trojúhelníkovými štíty sedlových střech kolmých k hlavní střeše. Štíty které se, v několika drobných detailech vzájemně liší, nejsou osově souměrné. Střechy se štíty jsou přesunuté před čelní stěnu domu a tvoří tak prostorné kryté zápraží. Zápraží je opatřeno dřevěnou podlahou a ohraničeno nižším dřevěným plným zábradlím. Předsazené štíty jsou podepřeny dřevěnými sloupy. Podpěrné sloupy, zábradlí i dolní ukončení vertikálního obložení štítů jsou zdobeny jednoduchým dekorem. Nejzajímavějším zdobným prvkem je dřevořezba trojúhelníkovitého tvaru představující rostlinné rozviliny s listy a úpony. Tato dřevořezba je umístěna na pravém spodním okraji levého štítu, tedy v oblasti před hlavním vstupem. Je možné, že se jedná o pozůstatek hlavice staršího sloupu. Nejblíže stojící sloup, podepírající levou část pravého štítu je zdoben odlišným způsobem, a to tesařsky. Zábradlí je dekorováno dřevěným obložením, které patrně představuje imitaci balustrády. Je velmi pravděpodobné, že trojúhelníková dřevořezba pochází z jiného časového období než tesařsky zdobené sloupy a zábradlí. Na čelní straně domu je, přibližně ve středu, umístěn hlavní vchod s novodobými jednokřídlými dřevěnými dveřmi s prosklením, v pravé části se nacházejí dvě dvoukřídlá okna s profilovanou dřevěnou šambránou a v levé části je dnes jedno okno (jeho vzhled se v drobných detailech liší, ale velikost a rozvržení je shodné s okny vpravo). Štíty jsou také osazeny menšími zasklenými okny. Tato okna jsou skryta pod bujným porostem popínavé rostliny, proto je jejich popis obtížný. Čelní strana domu je v současnosti prezentována s odhaleným roubením, díky tomu jsou viditelné další detaily. V levé části byl v minulosti zrušen stavební otvor, patrně se jednalo o dveře. Dále lze dle roubení usuzovat, že příčka oddělující chodbu a místnost po levé straně byla vedena více vlevo a také otvor pro hlavní vstup byl nižší, možná i širší (nebo byl vstup posunut celkově více vlevo).

Jižní strana domu je osazena třemi dvoukřídlými okny. Dvě okna starší části domu jsou umístěna osově souměrně, třetí je umístěno na střed dodatečně přistavěné části. Štít nemá obvyklý tvar rovnoramenného trojúhelníku. Tvar štítu je trojúhelníkový, ale pravé rameno trojúhelníku je značně prodlouženo. Tato nesouměrnost vznikla potřebou zastřešit, protažením původní střechy, přístavek v zadní části domu. Odhalené roubení domu umožňuje přesně definovat dodatečně přistavěnou část domu. Díky odhalenému roubení je také na levé straně okna vlevo zřetelná vertikální linie (řez), která je však kratší než linie řezu pro soudobé okno. Lze se domnívat, že se jedná o pozůstatek staršího stavebního otvoru, tedy menšího okna. Ve štítě na jižní straně domu se nachází malé okno bez zasklení.

Severní strana domu se vzhledově velmi podobá jižní straně domu. Tři dvoukřídlá okna jsou však jinak rozmístěna. Okna původní části jsou celkově posunuta více doleva, okno vpravo je tedy umístěno přibližně na střed starší části domu. Zmíněné okno je v porovnání s ostatními okny rozměrově menší a jedná se o šestitabulkové dvoukřídlé okno (ostatní jsou čtyřtabulková). Druhé okno původní části je shodné s oknem na přístavku. Ve štítě jsou umístěna tři malá okna bez zasklení, přičemž dvě z nich jsou umístěna osově souměrně ve vrcholku štítu. Třetí okénko se nachází v části nad přístavkem. Štít má stejný tvar nepravidelného trojúhelníku jako na jižní straně domu. V soklové části, v podezdívce se nachází malé nezasklené okno do sklepa.

Východní strana chalupy je bez štítu. Přibližně ve středu této strany budovy se nachází zadní vstup do domu se světlíkem (zaslepeným dřevěným prknem). Ke vstupu slouží jednoduché dřevěné dveře. V levé části se nachází jediné okno na této straně objektu. Okno je třídlílné se dvěma křídly a světlíkem. Tento typ okna se jinde na domě nenachází. Roubení se v levé a pravé části této strany domu liší, také je zde přítomna část, kde jsou trámy (nebo prkna) vedeny vertikálně. Na pravé straně se použité trámy zdají být subtilnější. Na levé straně se nachází odhalená podezdívka vyzděná z pálených cihel.

Všechny čtyři místnosti v interiéru jsou přístupné z chodby. Všechny místnosti včetně chodby jsou omítnuty a některé z nich jsou mnohokrát vymalovány. Strop na chodbě však není opatřen omítkou. Zde je prezentován zákopový strop s bílým nátěrem. Chodba je vedena středem domu a směřuje od hlavního vchodu k zadnímu vchodu. V přední části chodby na stěně vpravo je v současnosti prezentována dekorativní výmalba v podobě stříkané malby. V různých částech se uplatňují plochy ve dvou barevnostech, a to červené skvrny na šedém pozadí a modré skvrny na okrovém pozadí. Barevné plochy jsou od sebe oddělené linkováním. Na stěně je pomocí subtilních černých linek naznačeno pravidelné kvádrování. Tato výmalba byla donedávna skryta pod dřevěným obložením. Levá stěna chodby je vymezena novodobou druhotnou dřevěnou příčkou. V zadní části je chodba pokračuje do zadní předsíně, v této části se nachází příkré úzké dřevěné schodiště na půdu. Zadní předsíň není omítnutá.

Za hlavním vstupem vpravo se nachází dvoukřídlé dveře s prosklením vedoucí do světnice. Tato místnost je kompletně omítnutá, v současnosti vybělená vápnem. V tomto prostoru je v porovnání chodbou viditelně nižší strop. Světnice je propojena s vedlejší (zadní) místností jednokřídlými dveřmi s prosklením. Zadní místnost je výrazně menší, stěny i strop jsou rovněž opatřeny omítkami a bílou vápennou výmalbou. Tato místnost je přístupná i z chodby.

Za předním vstupem vlevo můžeme vstoupit do místnosti o podobné velikosti jako je světnice. I tato místnost je omítnutá, avšak omítky mají zcela jiný charakter, je zřejmé, že se jedná o omítky novodobé. Jejich povrch je rovný, hladký s mírně vytaženým zrnem. Místnost je vymalována na bílo. V místnosti se nachází vstup do nevelkého sklepa. Sklep je pohodlně přístupný po schodišti. Vstup na schodiště je oddělen subtilnější příčkou.

Ze zadní předsíně je přístupná zadní místnost vlevo. Tato místnost byla posledními obyvateli domu používána jako koupelna.

Na půdě se dále také nachází menší podkrovní místnost (komora) z kuláčů. Stěny komory jsou tvořeny roubením a krovem. V komoře nejsou přítomny žádné omítky ani malby. Tato vestavěná roubená komora v patře je odborníky považována za unikát.

5. Dílčí poznatky o stavebním vývoji

Původní dům byl postaven pravděpodobně na obdélném půdoryse s jednoduchou sedlovou střechou. V přízemí byly dvě místnosti, vzájemně oddělené širokou chodbou. Okna byla pravděpodobně rozměrově menší. V této době byly interiéry domu pravděpodobně bez omítek

a stropy byly vyšší dřevěné, záklopové. Chalupa nedisponovala komínem, dýmník ústil na půdu a kouř odcházel střechou, jak dokládají zadýmené stropní desky, krokve a některé tesané latě, které jsou dodnes přítomné na půdě. Po vydání ohňového patentu Marie Terezie (21. 8. 1751) se od tohoto způsobu odvádění kouře postupně upouští a všechny domy musí být opatřeny komínem.

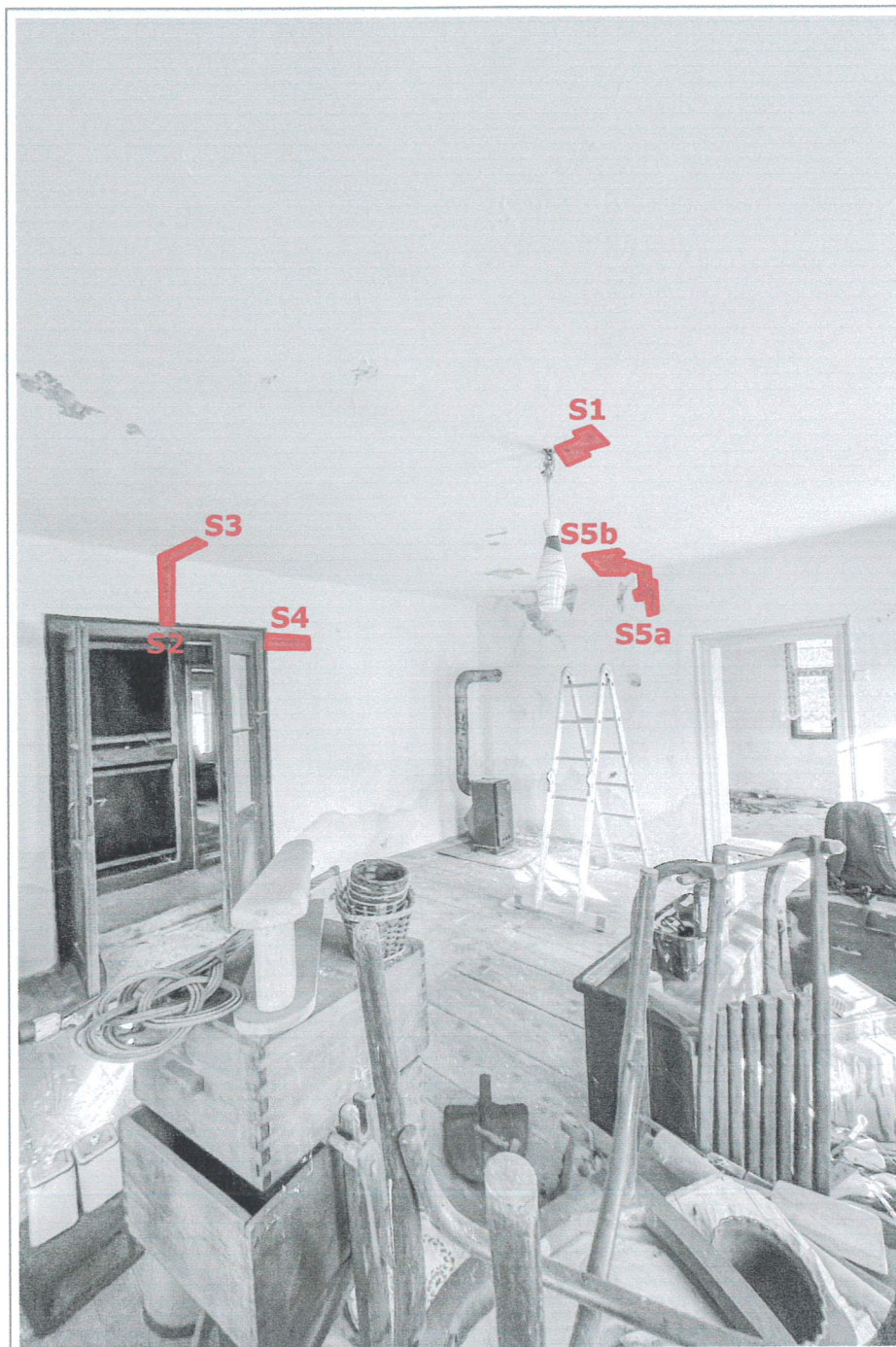
V pozdějších letech došlo k dílčím stavebním úpravám domu, které se však nepodařilo přesně datovat. Mezi největší zásahy patří zvětšení zadní části domu, které bylo provedeno před rokem 1833. Není zcela jisté, zda byl dům rozšířen najednou nebo postupně. Zvětšením zadní části domu vznikly dvě zadní místnosti a zadní předsíň. Ve světnici bylo pravděpodobně ve stejné době provedeno snížení stropu. Stěny chodby, také stěny a stropy světnice a zadní místnost byly omítnuty a opatřeny dekorativní výmalbou. Je možné, že místnost vlevo (se sklepem) nebyla v minulosti opatřena omítkou. Vznikla domněnka, že obchod u Maléřů, a také předešlá Fleischmannova hospoda, mohly být provozovány právě v místnosti se sklepem. Jako indicie k této domněnce vedou archivní snímky průčelí domu (obr. č. 21 na str. 44). Kde je zřetelné, že vitrína se zbožím je umístěna vlevo od vstupu a také v levém okně jsou vystaveny drobné předměty (patrně prodávané zboží). Historická fotografie z interiéru zachycuje prostor obchodu. Zde je při horním okraji snímku viditelná část, jež připomíná strukturu dřeva a také strop je celkově podstatně vyšší. Rovněž přítomnost sklepa může dokládat, že obchod i hospoda byly situovány právě zde, protože sklep mohl sloužit jako sklad. Je tedy možné, že prostor obchodu byl v místnosti vlevo a že mohl být po celou dobu bez omítek, a současně ve světnici mohl být, pro větší tepelné pohodlí obyvatel, strop snížen a opatřen omítkou. Variantu, že se obchod a dřívější hospoda nacházely v levé místnosti naznačuje i přítomnost zaslepeného vchodu v čelní straně domu. Vchod není zachycen na žádném historickém snímku, je tedy možné že se jedná o starší stavební úpravu. Dále byla také změněna velikost oken a vstupních dveří. Předsunutá střechy v čelní straně domu byly taktéž dostavěny později. Díky archivnímu snímku je jisté, že tyto střechy nevznikly současně, nýbrž postupně. Na snímku datovaném 1908 (obr. č. 21 na str. 44) je zachycena pouze střecha vlevo. Také dekorativní detaily se mnohým liší. V minulosti byla také posunuta příčka oddělující místnost vlevo a chodbu, došlo tak ke zvětšení místnosti a zmenšení chodby.

6. Stratigrafický sondážní průzkum

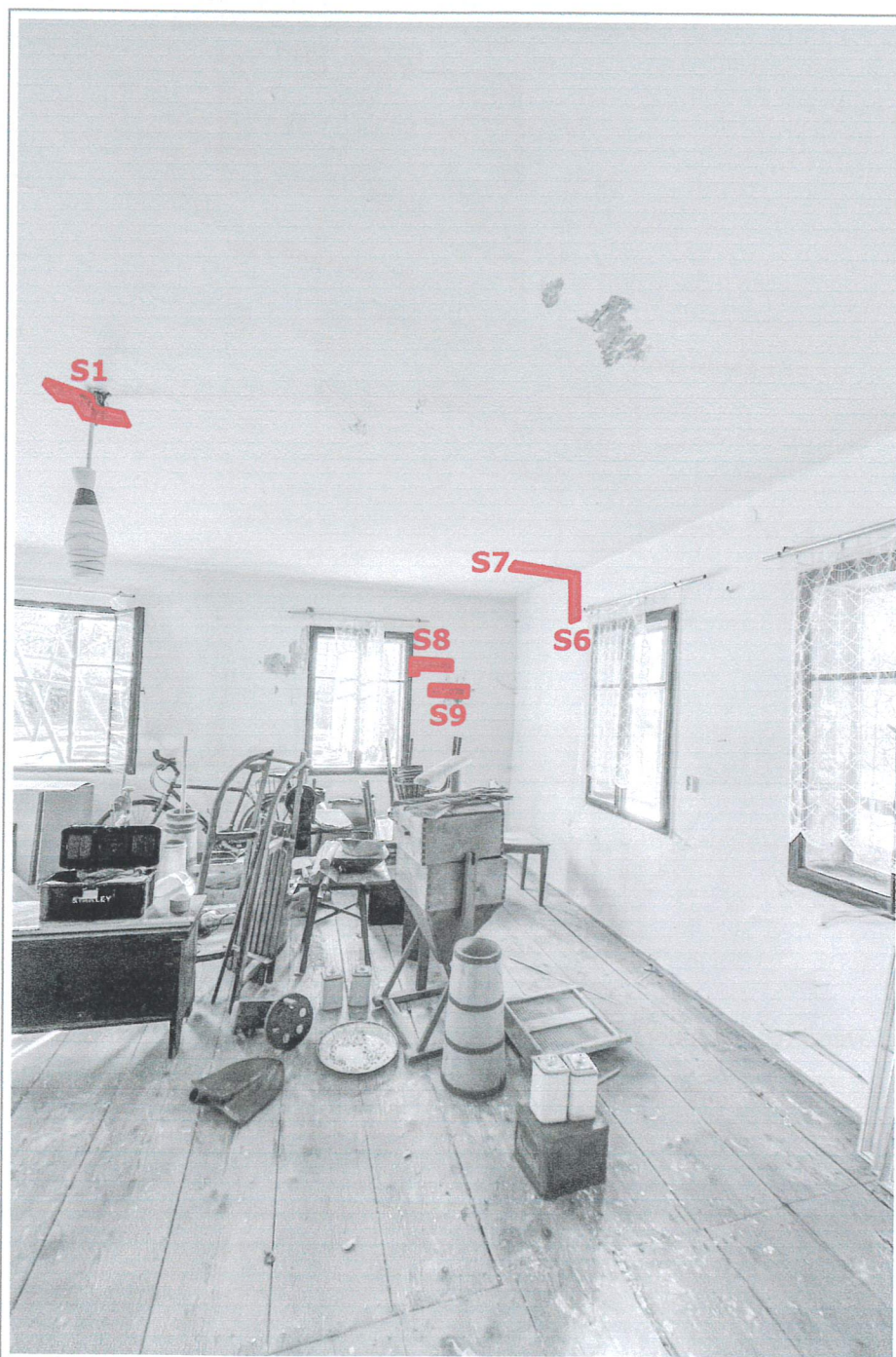
Stratigrafický sondážní průzkum se zaměřuje na vnitřní omítky a historické vrstvy výmalby v interiérech dřevěného roubeného domu ve Velkých Karlovicích. Největší pozornost je dle zadání investora věnována především situaci ve světnici a v zadní místnosti, okrajově též v ostatních částech domu. V rámci tohoto průzkumu vzniklo 14 sond. Sondy byly prováděny mechanicky pomocí restaurátorských odkrývacích kladívek, skalpelů a také čisticích štětců.

6.1. Světnice

Tato větší místnost se nachází v pravé přední části objektu. V rámci stávajícího průzkumu zde bylo provedeno deset sond.

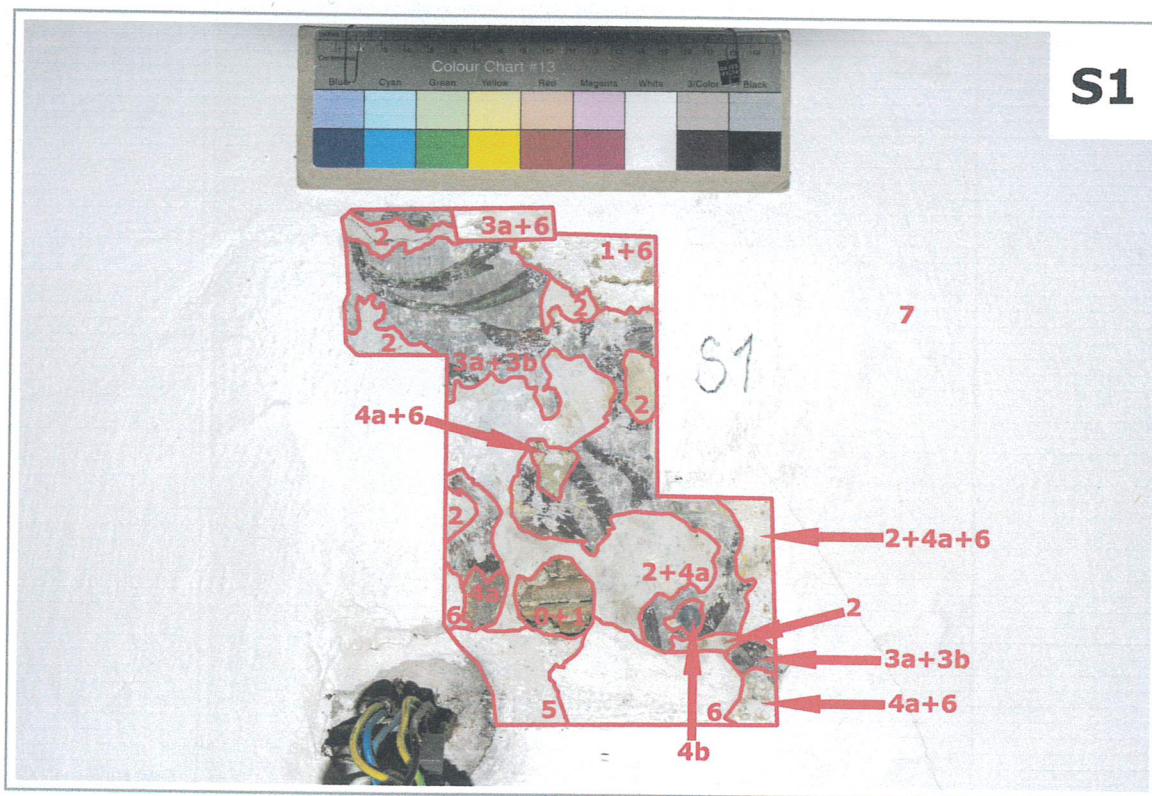
Obr. č. 1.: Grafický zakres lokalizace sond ve světnici, pohled k směrem k severozápadnímu rohu místnosti.

Obr. č. 2.: Grafický zakres lokalizace sond ve světnici, pohled k směrem k jihovýchodnímu rohu místnosti.

6.1.1 Sonda S1

Sonda se nachází přibližně ve středu stropu.

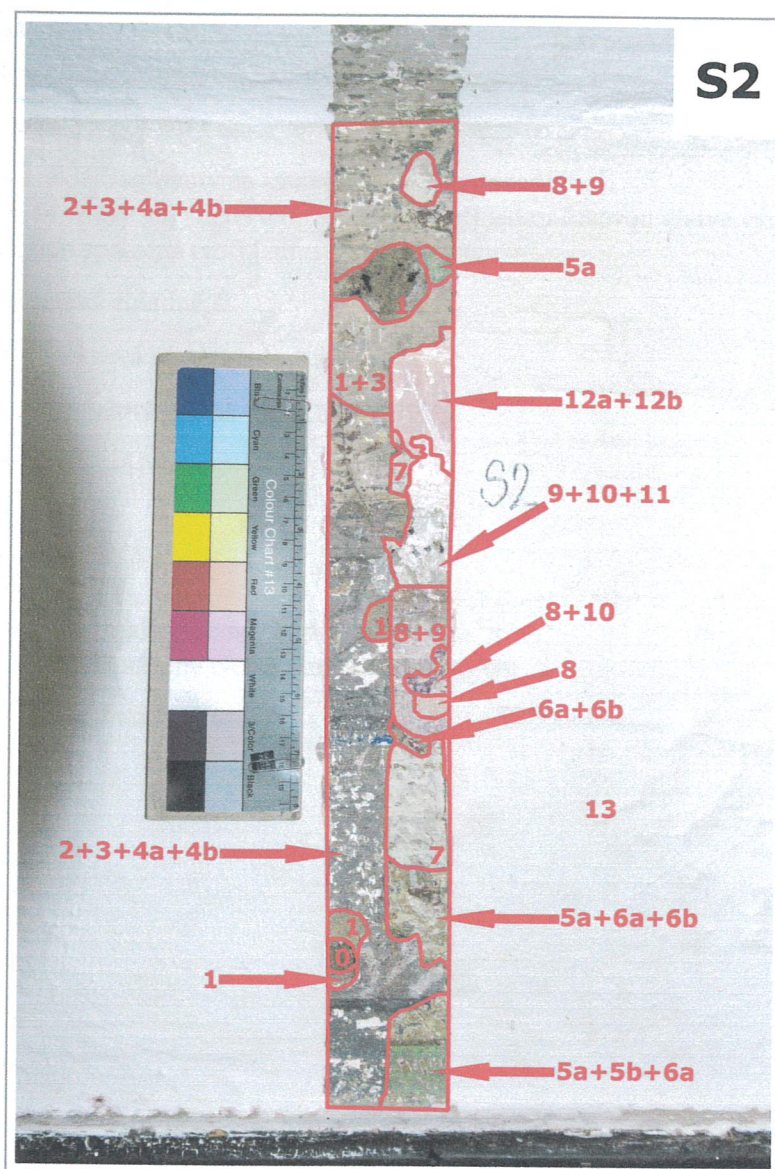
Obr. č. 3.: Sonda S1

Tab. č. 1.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S1

Tab. č. 1.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S1	
0	Rákosové podbití
1	Podkladní omítka, pravděpodobně pojená vápnem
2	Náznačky zbytků malby na bělavém pozadí
3a	Středně šedé pozadí dekorativní malby
3b	Dekorativní malba na šedém pozadí (vrstva 3a) s rostlinným motivem tmavě šedé barevnosti doplněná tahy v červené a zelené barevnosti; vrstvy 3a a 3b společně tvoří jednu časovou vrstvu
4a	Fragmenty pozadí v barvě zelenkavého okru
4b	Fragment malby na zeleno-okrovém pozadí (vrstva 4a) v syté modro-šedé barevnosti; vrstvy 4a a 4b společně tvoří jednu časovou vrstvu
5	Novodobá vysprávka
6	Bílý nátěr na povrchu novodobé vysprávky
7	Soudobý bílý vápenný nátěr

6.1.2. Sonda S2

Sonda se nachází na stěně na severní straně místnosti, nad dveřmi.

Obr. č. 4.: Sonda S2

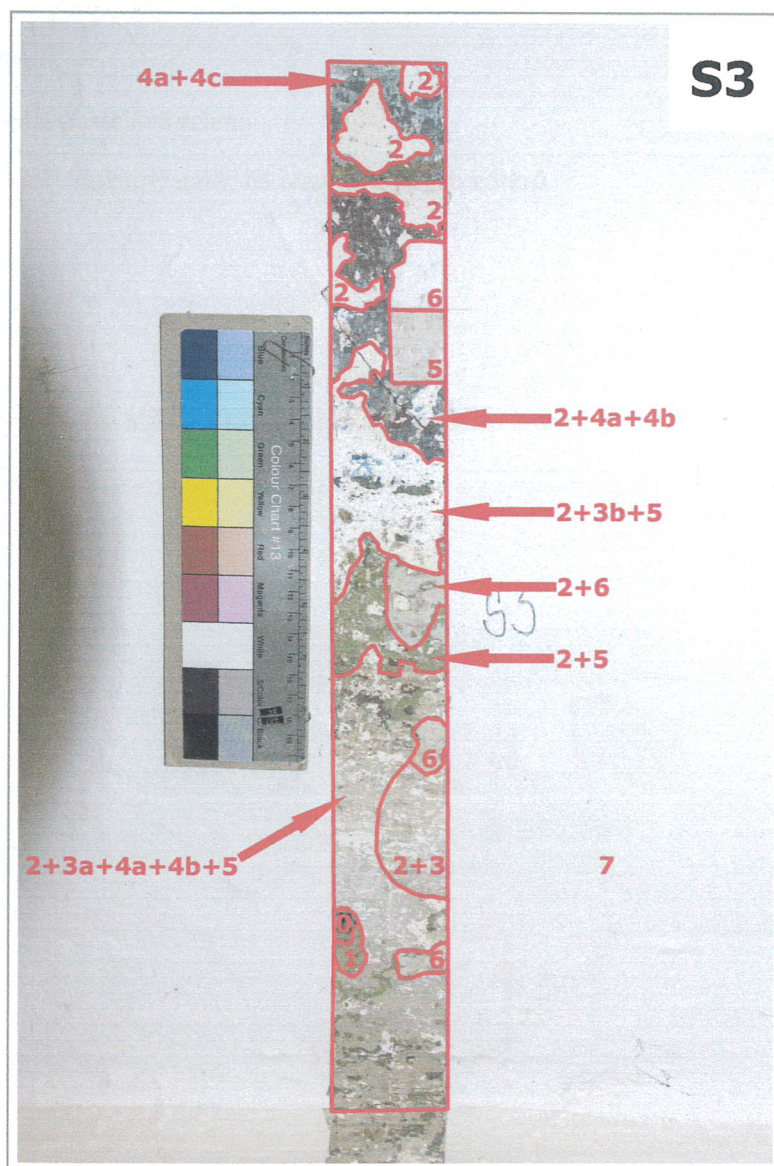
Tab. č. 2.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S2

Tab. č. 2.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S2	
0	Dřevo (stavební konstrukce stěny)
1	Podkladní omítka pravděpodobně vápenná
2	Bílá podmalba
3	Šedo-běžová
4a	Tmavá šedá
4b	Fragmenty bílé šablonované malby a tmavší modro-černá linka, sytě modré fragmenty, fragmenty šablonované malby tmavší šedé barevnosti s červenými detaily; vrstva 4a a 4b společně tvoří jednu časovou vrstvu
5a	Zeleno-okrové pozadí a ve spodní části sytě zelený pás

Tab. č. 2.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S2	
5a	Zeleno-okrové pozadí a ve spodní části sytě zelený pás
5b	Červená linka, drobné žluté fragmenty na zeleno-okrovém pozadí (vrstva 5a); vrstvy 5a a 5b společně tvoří jednu časovou vrstvu
6a	Tmavé béžové fragmenty
6b	Červeno-hnědé fragmenty na tmavém béžovém pozadí (6a), je možné, že vrstvy 5a, 5b, 6a a 6b společně tvoří jednu časovou vrstvu výmalby; vrstvy 6a a 6b společně tvoří jednu časovou vrstvu
7	Pastelová zelená chladnější
8	Tmavá šedo-okrová s hnědou linkou
9	Fragmenty pastelová zelená teplejší
10	Fragmenty lomené bílé
11	Bílý nátěr
12a	Růžové pozadí
12b	Bílá dekorativní malba (prováděná válečkem); vrstvy 12a a 12b společně tvoří jednu časovou vrstvu
13	Soudobý bílý vápenný nátěr

6.1.3. Sonda S3

Sonda se nachází na severní části stropu a svým okrajem navazuje na předchozí sondu S2 na stěně.

Obr. č. 5.: Sonda S3

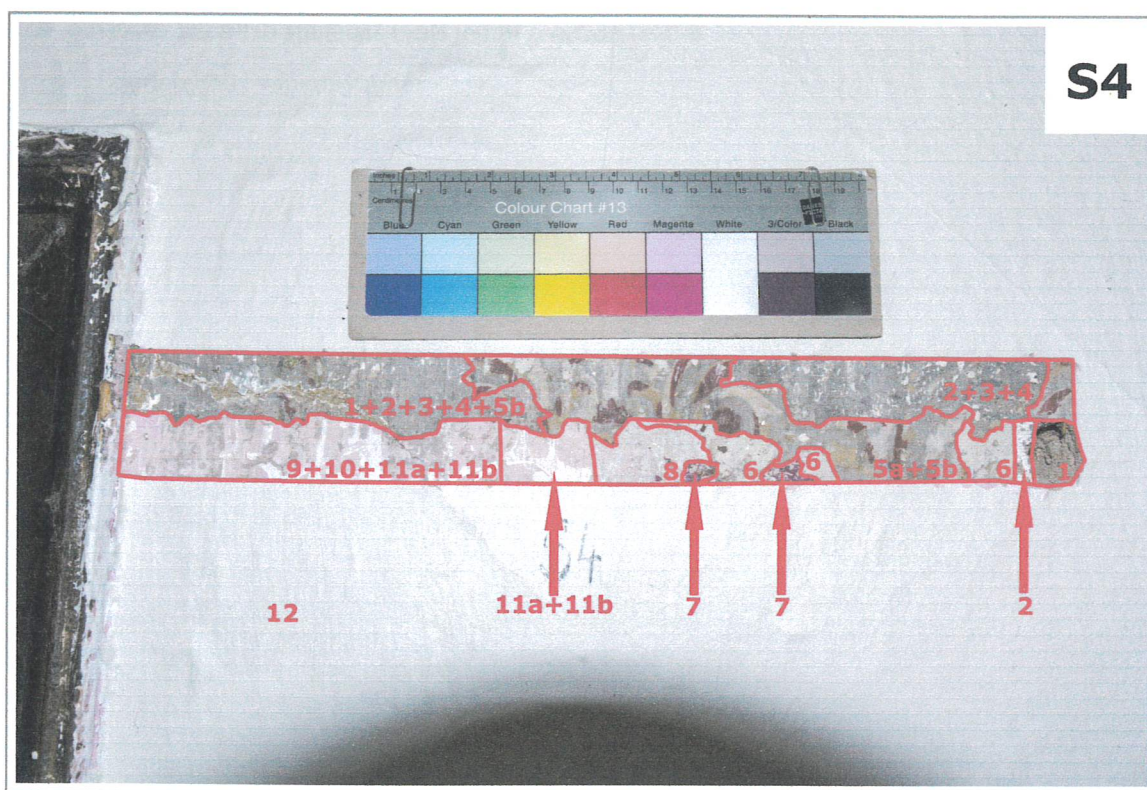
Tab. č. 3.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S3

Tab. č. 3.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S3	
0	Rákosové podbití
1	Podkladní omítka, pravděpodobně vápenná
2	Bílá podmalba
3a	Šedo-běžová
3b	Fragmenty modrých linek na šedo-běžovém pozadí; vrstvy 3a a 3b společně tvoří jednu časovou vrstvu
4a	Tmavá šedá
4b	Fragmenty sytější červené, fragmenty ztmavlé okrové linky na tmavém šedém pozadí (4a); vrstvy 4a a 4b společně tvoří jednu časovou vrstvu

Tab. č. 3.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S3	
4b	Fragmenty sytě červené, fragmenty ztmavlé okrové linky na tmavém šedém pozadí (4a); vrstvy 4a a 4b společně tvoří jednu časovou vrstvu
5	Šedo-zelená
6	Velmi světlá pastelově zelená
7	Soudobý bílý vápenný nátěr na souvrství bílých nátěrů

6.1.4. Sonda S4

Sonda se nachází na severní stěně a svým okrajem přiléhá k dveřní zárubni.

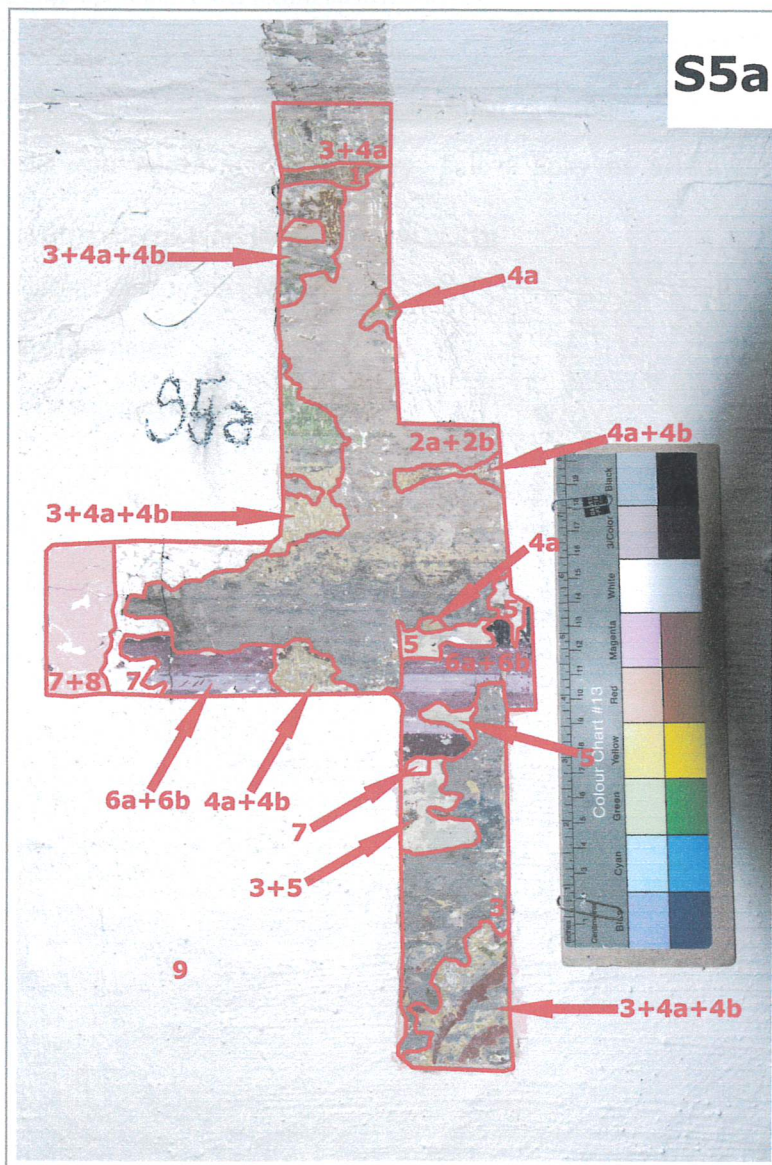
Obr. č. 6.: Sonda S4

Tab. č. 4.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S4	
1	Podkladní omítka, pravděpodobně vápenná o síle cca 2,5 cm
2	Bílá podmalba
3	Šedo béžová (velmi špatně oddělitelná od pozdějších vrstev)
4	Tmavá šedá
5a	Šedavé zelono-okrové pozadí
5b	Dekoratивní šablonová malba v sytě vínově červené, okrové a béžové barevnosti na šedavém zelono-okrovém pozadí (5a); vrstvy 5a a 5b společně tvoří jednu časovou vrstvu

Tab. č. 4.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S4	
5b	Dekoratívni šablonová malba v syté vínové červené, okrové a béžové barevnosti na šedavém zeleno-okrovém pozadí (5a); vrstvy 5a a 5b společně tvoří jednu časovou vrstvu
6	Pastelově zelená
7	Sytě červeno-fialová, velmi dobře propojená s mladší vrstvou (8)
8	Béžová
9	Hnědo-šedá
10	Bílý nátěr
11a	Růžové pozadí
11b	Bílá dekorativní malba (váleček) na růžovém pozadí (11a); vrstvy 11a a 11b společně tvoří jednu časovou vrstvu
12	Soudobý bílý vápenný nátěr

6.1.5. Sonda S5a

Sonda se nachází na západní stěně místnosti a svým horním okrajem přiléhá k hornímu rohu místnosti a přechází na strop jako sonda S5b.

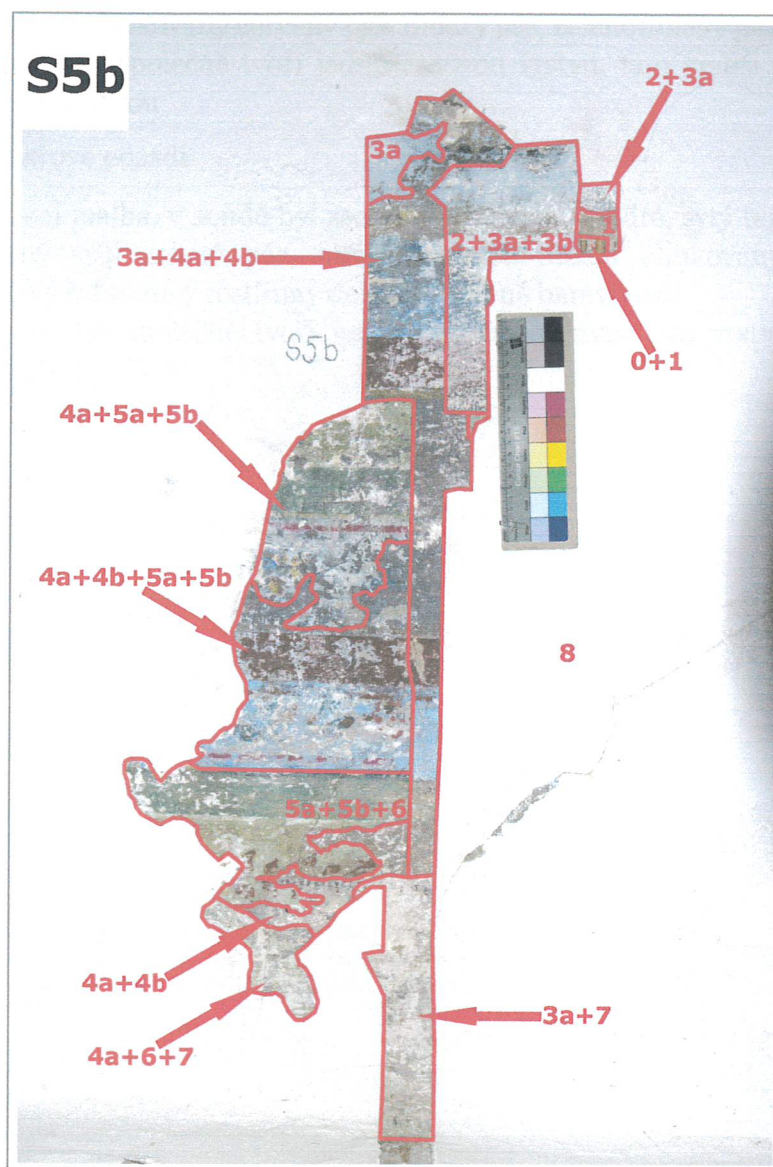
Obr. č. 7.: Sonda S5a

Tab. č. 5.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S5a	
1	Podkladní omítka, pravděpodobně vápenná, velmi nesoudžná
2a	Šedé pozadí
2b	Dekoratивní malba v šedé barevnosti an šedém pozadí (vrstva 2a), vrstvy 2a a 2b společně tvoří jednu časovou vrstvu
3	Tmavší šedá, velmi tenká křehká, obtížně oddělitelná od předchozích vrstev (2a a 2b), může jednat o součást vrstvy nebo o její druhotnou opravu
4a	Zeleno-okrové pozadí

Tab. č. 5.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S5a	
4b	Dekoratívni malba: sytě zelený pás, Źlutě olinkovaný; sytý hnědo-oranŹový fragment, fragment tmavo-zeleně Źablonově malby; sytě ěervená Źablonová malba; vrstvy 4a a 4b spoleěně tvoří jednu ěasovou vrstvu
5	SouvrstvÍ dvou pastelově zelených nátěrů
6a	Sytá ěerveno-fialová, která se směrem k rohu mění na ěernou
6b	Světlejší ěerveno-fialově a tmavě ěerveno-fialově linky na sytěm ěerveno-fialověm pozadí (vrstva 6a), vrstvy 6a a 6b spoleěně tvoří jednu ěasovou vrstvu
7	SouvrstvÍ bílých vápenných nátěrů
8	RůŹový vápenný nátěr
9	Soudobý bílý vápenný nátěr

6.1.6. Sonda S5b

Sonda se nachází na stopě a svým okrajem přiléhá k rohu na západní straně místnosti a pokračuje na stěnu jako sonda S5a. Sonda vznikla rozšířením starší sondy z předchozího průzkumu.

Obr. č. 8.: Sonda S5b

Tab. č. 6.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S5b

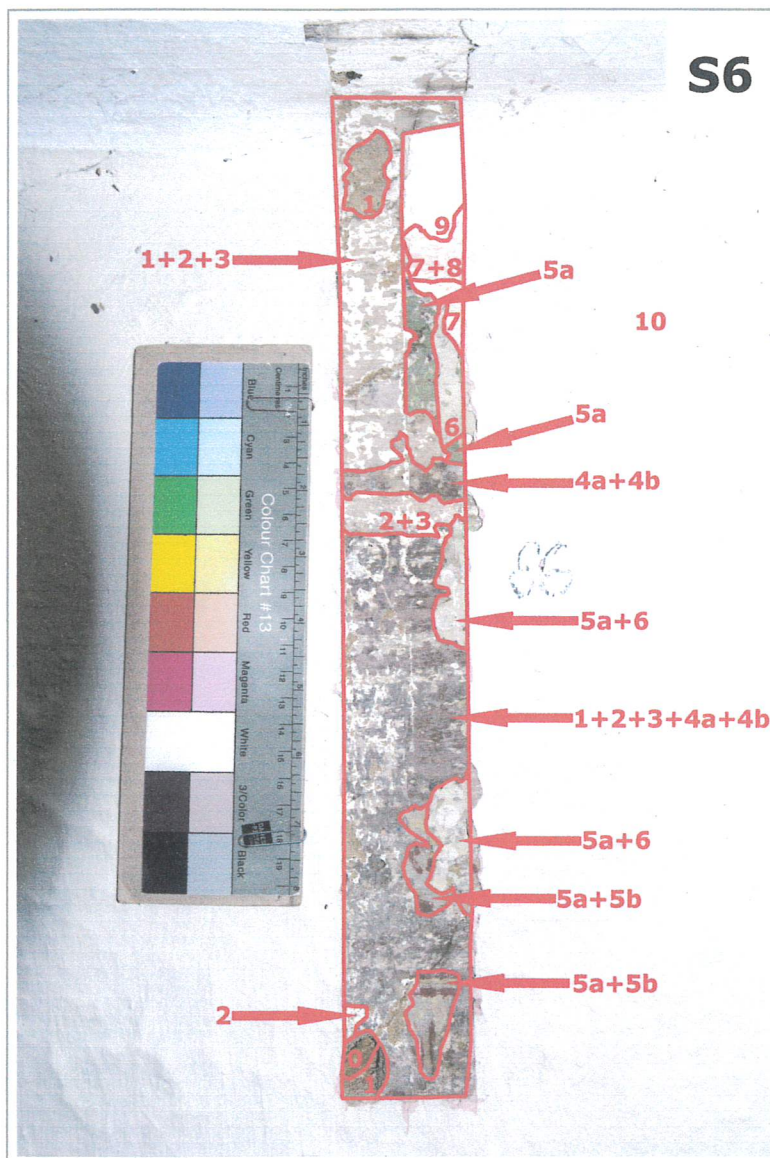
Tab. č. 6.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S5b	
0	Rákosové podbití
1	Podkladní omítka, pravděpodobně vápenná
2	Bílý vápenný nátěr
3a	Světlé šedo-modré pozadí
3b	Drobné fragmenty dekorativní malby v modré, zelenkavé a červeno-hnědé barevnosti a světlém šedo-modrém pozadí (vrstva 3a); vrstvy 3a a 3b společně tvořily jednu časovou vrstvu, vrstva byla v minulosti pravděpodobně odmývaná, detaily malby jsou ztracené, vrstva je dobře provázaná s následující mladší vrstvou a proto jsou tyto vrstvy špatně oddělitelné

Tab. č. 6.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S5b

4a	Šedé pozadí
4b	Dekorativní malba, v sondě byl zachycen tmavošedý pásový šablonový dekor v podobě kuliček, žlutě olinkovaný červený pás, modrý pás, zeleno-hnědý pás; vrstvy 4a a 4b společně tvoří jednu časovou vrstvu, tato vrstva je dobře provázaná s předchozí vrstvou
5a	Zeleno-okrové pozadí
5b	Dekorativní malba, v sondě byl zachycen fragment modré, sytý teplý zelený pás, žlutě olinkovaný sytý zelený pás, zářivě růžovou linkou olinkovaný modro-šedý pás, jednoduchý šablonový rostlinný dekor v červené barevnosti; vrstvy 5a a 5b společně tvoří jednu časovou vrstvu, tato vrstva je velice křehká, samovolně odpadáva
6	Pastelově zelená
7	Vápenný nátěr
8	Soudobý vápenný nátěr

6.1.7. Sonda S6

Sonda se nachází na východní stěně místnosti a svým horním okrajem v rohu navazuje na sondu S7 na stropě.

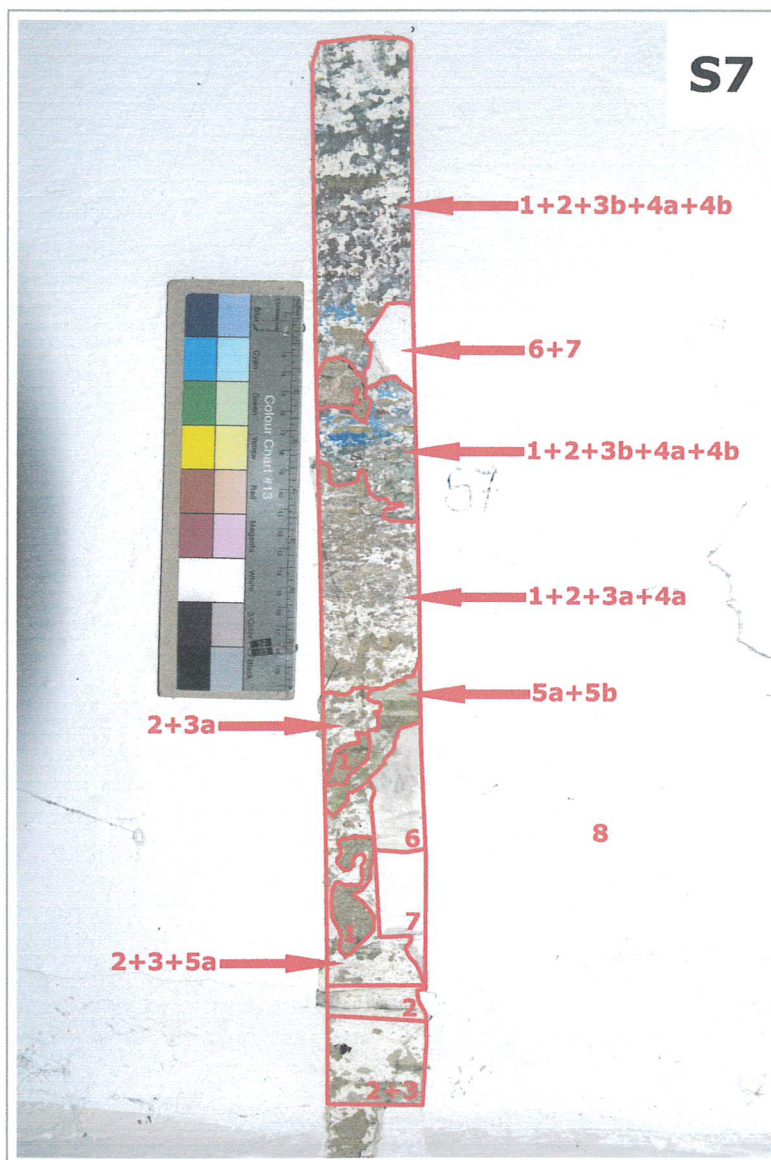
Obr. č. 9.: Sonda S6

Tab. č. 7.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S6	
0	Dřevěná konstrukce domu
1	Podkladní omítka, pravděpodobně vápenná
2	Bílý vápenný nátěr
3	Fragmentální béžová
4a	Tmavší šedá podmalba
4b	Fragmenty dekorativní malby v tmavo-šedé barevnosti (pravděpodobně se jedná o dekor zachycený i ve vrstvě 4b v sondě S5b); vrstvy 4a a 4b společně tvoří jednu časovou vrstvu

Tab. č. 7.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S6	
5a	Zeleno-okrové pozadí
5b	Fragmenty šablonové dekorativní malby v syté chladnější červené barevnosti s linkou ve stejné barevnosti a s fragmenty v barvě okru, sytě zelený pás s červenými fragmenty; vrstvy 5a a 5b společně tvoří jednu časovou vrstvu
6	Chladná pastelově zelená
7	Bílý nátěr
8	Růžový nátěr
9	Bílý nátěr
10	Soudobý bílý vápenný nátěr

6.1.8. Sonda S7

Sonda se nachází na stropě místnosti a svým okrajem v rohu navazuje na sondu S6 na východní stěně místnosti.

Obr. č.10.: Sonda S7

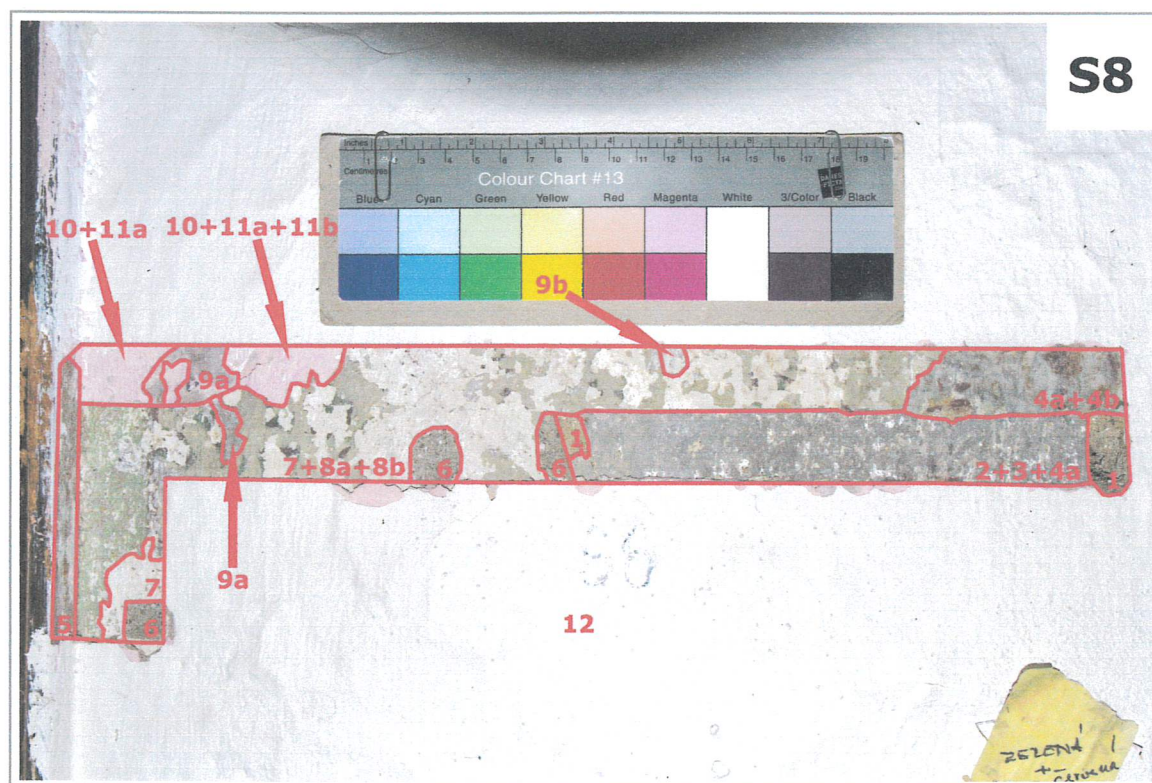
Tab. č. 8.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S7

1	Podkladní omítka
2	Bílý vápenný nátěr
3a	Béžové pozadí
3b	Syté modré a červené fragmenty dekorativní malby, fragmenty jsou velice křehké, odkryv byl obtížný; vrstvy 3a a 3b společně tvoří jednu časovou vrstvu
4a	Tmavší šedé pozadí

Tab. č. 8.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S7	
4b	Fragmenty dekorativní malby: modro-šedý pás, sytý červený pásek, fragmenty červené , okrová linka, tmavě zelený pásek; vrstvy 4a a 4b společně tvoří jednu časovou vrstvu
5a	Našedlé zeleno-okrové pozadí
5b	Fragment hnědé linky, tmavá sytě zelené linky; vrstvy 5a a 5b společně tvoří jednu časovou vrstvu
6	Pastelová zelená
7	Bílý nátěr
8	Soudobý bílý vápenný nátěr

6.1.9. Sonda S8

Sonda je umístěna na jižní stěně místnosti a svým okrajem přiléhá k pravému oknu.

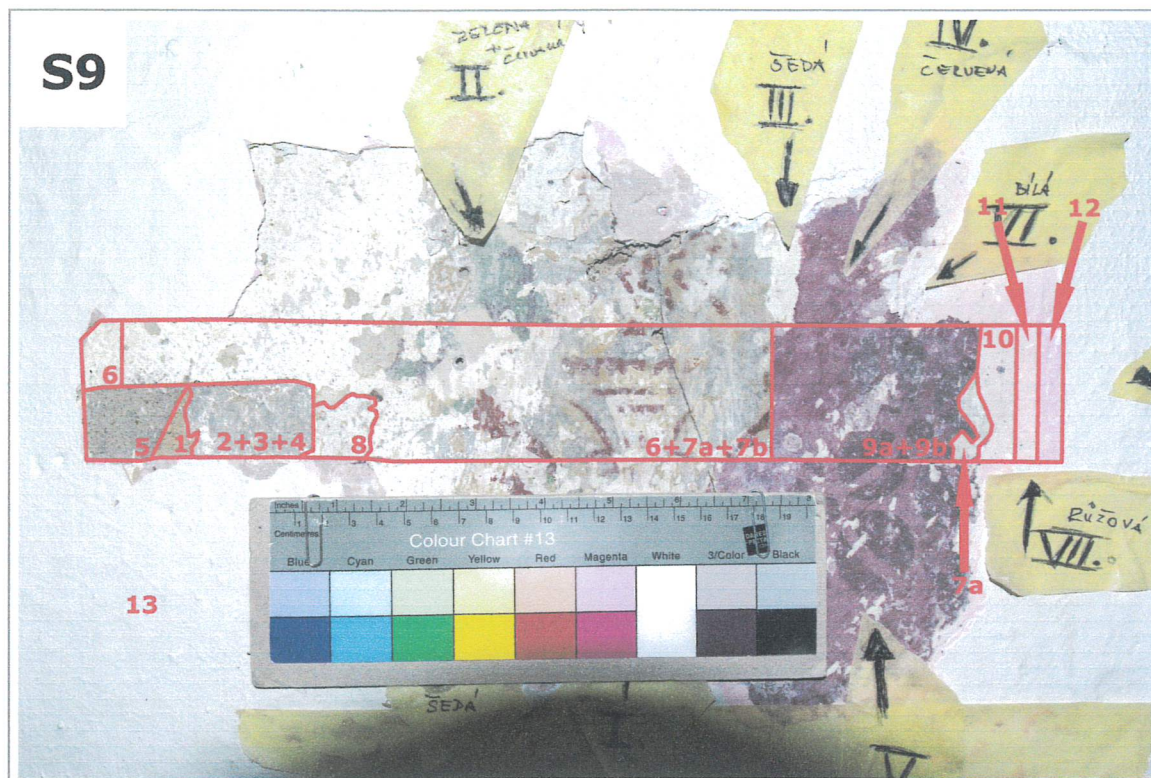
Obr. č.11.: Sonda S8

Tab. č. 9. .: Popis jednotlivých vrstev, sonda S8	
1	Podkladní omítka, pravděpodobně vápenná nanesená na dřevěnou konstrukci stavby
2	Bílá podmalba
3	Béžová
4a	Tmavší šedá

Tab. č. 9. .: Popis jednotlivých vrstev, sonda S8	
4b	Drobné fragmenty červené dekorativní malby; vrstvy 4a a 4b společně tvoří jednu časovou vrstvu
5	Dřevo (okenní rám)
6	Struktura vysprávkové omítky; omítka je velmi tvrdá, pravděpodobně cementová
7	Lomená bílá
8a	Šedavé zeleno-okrové pozadí
8b	Sytý zelený pásek, fragmenty sytě červené linky a fragmenty šablonové malby v syté červené, zelené a okrové barevnosti; vrstvy 8a a 8b tvoří společně jednu časovou vrstvu
9a	Zašedlé béžové pozadí
9b	Souvrství dvou růžových vrstev (patrně váleček); vrstvy 9a a 9b společně pravděpodobně tvoří jednu časovou vrstvu
10	Bílý vápenný nátěr
11a	Zářivě pastelově růžové pozadí
11b	Bílá dekorativní malba (váleček); vrstvy 11a a 11b společně tvoří jednu časovou vrstvu
12	Soudobý bílý vápenný nátěr

6.1.10. Sonda S9

Sonda se nachází na jižní stěně místnosti, poblíž jihovýchodního rohu. Sonda vznikla rozšířením starší sondy z předchozího průzkumu.

Obr. č.12.: Sonda S9

Tab. č. 10.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S9

Tab. č. 10.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S9	
1	Podkladní omítka, pravděpodobně vápenná
2	Bílý vápenný nátěr
3	Béžová
4	Tmavá šedá
5	Struktura vysprávkové omítky; omítka je velmi tvrdá, pravděpodobně cementová
6	Bílý vápenný nátěr
7a	Šedavé zeleno-okrové pozadí
7b	Šablonová dekorativní malba v kombinaci barev syté červené, okrové, lomené bílé, dále také fragmenty tmavé zelené a červené; vrstvy 7a a 7b tvořily společně jednu časovou vrstvu
8	Lomená bílá
9a	Velmi intenzivní syté červeno-fialové pozadí
9b	Intenzivní tmavo-fialová jednoduchá šablonová malba; vrstvy 9a a 9b společně tvořily jednu časovou vrstvu, stejná vrstva byla zachycena v sondě S5a
10	Lomená bílá

Tab. č. 10.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S9	
11	Teplejší pastelová růžová
12	Chladnější pastelová růžová
13	Soudobý bílý vápenný nátěr

6.2. Malá místnost za světnicí (přístavek)

Menší místnost se nachází v pravé zadní části objektu. V místnosti byly provedeny tři sondy.

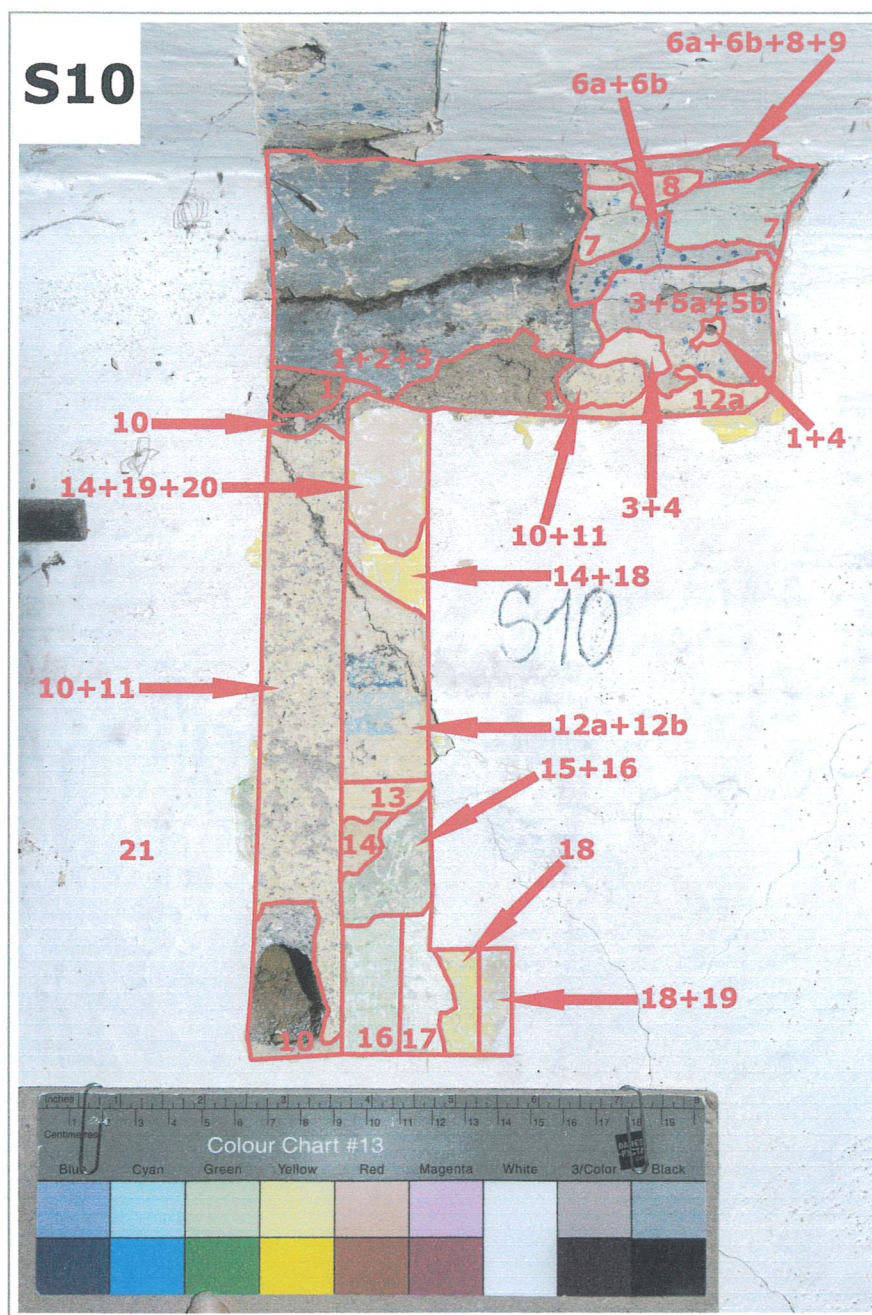
Obr. č. 13.: Grafický zákres lokalizace sond v místnosti za světnicí, pohled k směrem k jihovýchodnímu rohu místnosti.

Obr. č. 14.: Grafický zakres lokalizace sond v místnosti za světnicí, pohled k směrem k severní stěně místnosti.

6.2.1 Sonda S10

Sonda se nachází na jižní straně místnosti a svým horním okrajem navazuje na sondu S11 na stropě.

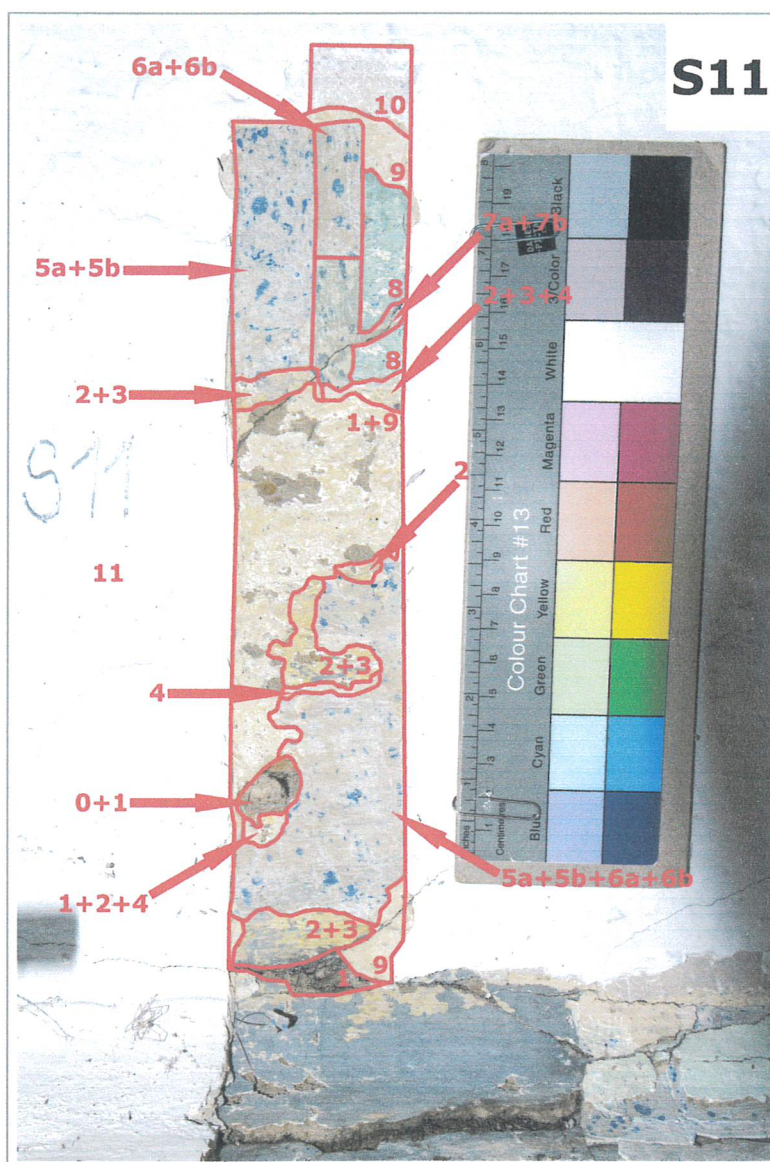
Obr. č.15.: Sonda S10

Tab. č. 11.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S10	
1	Podkladní omítka, pravděpodobně vápenná, velmi nesoudržná
2	Bílý vápenný podklad
3	Šedomodrá barevná vrstva
4	Lomená bílá

Tab. č. 11.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S10	
5a	Světle šedá barva pozadí
5b	Dekoratивní stříkaná malba v modré barevnosti; vrstvy 5a a 5b společně tvoří jednu časovou vrstvu
6a	Světle šedá barva pozadí
6b	Dekoratивní stříkaná mapa v modré barevnosti; vrstvy 6a a 6b společně tvoří jednu časovou vrstvu
7	Souvrství tenké vysprávkové omítky a chladné pastelové zelené
8	Okrová
9	Šedo-modrá
10	Vysprávková omítka, pravděpodobně vápenná
11	Světlá okrová, žlutavá
12a	Světle okrové pozadí
12b	Světle modrý pásěk a tmavě modrý pásěk“ vrstvy 12a a 12b tvoří společně jednu časovou vrstvu
13	Tmavší okrová
14	Zelenká okrová
15	Tmavší chladná zelená
16	Světlejší chladná zelená
17	Nejsvětlejší chladná zelená s drobnými fragmenty zeleného dekoru (váleček)
18	Žlutá
19	Šedavá růžová
20	Běžová
21	Soudobý bílý vápenný nátěr

6.2.2. Sonda S11

Sonda se nachází na stropě a svým okrajem navazuje na sondu S10 na jižní stěně místnosti.

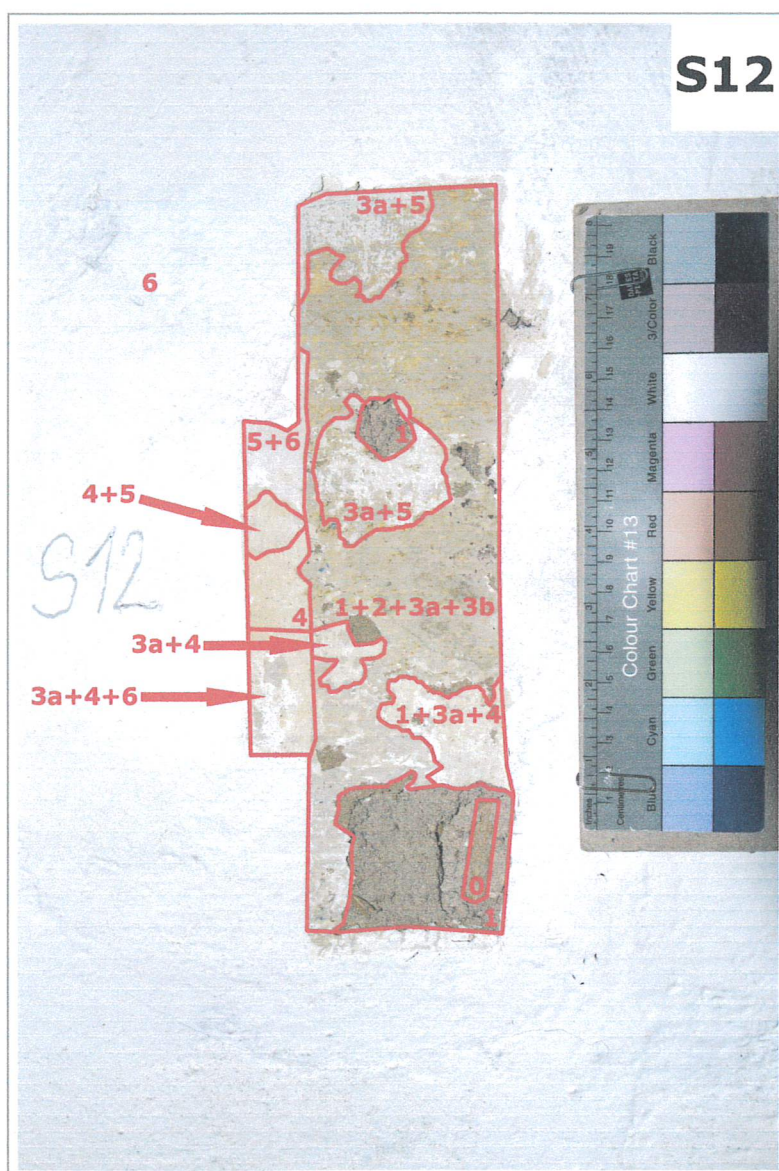
Obr. č.16.: Sonda S11

Tab. č. 12.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S11	
0	Rákosové podbití
1	Podkladní omítka, pravděpodobně vápenná
2	Šedo-okrová vrstva (může se jednat o degradovaný bílý vápenný nátěr)
3	Šedo-modrá barevná vrstva
4	Lomená bílá
5a	Světle šedá barva pozadí
5b	Dekoratívni stříkaná malba na světle šedém pozadí (vrstva 5a); vrstvy 5a a 5b společně tvoří jednu časovou vrstvu
6a	Mírně tmavší světle šedá barva pozadí s nádechem mírně do okrova

Tab. č. 12.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S11	
5b	Dekorativní stříkaná malba na světle šedém pozadí (vrstva 5a); vrstvy 5a a 5b společně tvoří jednu časovou vrstvu
6a	Mírně tmavší světle šedá barva pozadí s nádechem mírně do okrova
6b	Dekorativní stříkaná malba na šedém pozadí (vrstva 6a); vrstvy 6a a 6b společně tvoří jednu časovou vrstvu
7a	Šedo-zelená barva pozadí
7b	Dekorativní stříkaná malba na šedo-zeleném pozadí (vrstva 7a); vrstvy 7a a 7b společně tvoří jednu časovou vrstvu
8	Intenzivní chladná zelená
9	Světlá okrová, žlutavá
10	Běžová
11	Soudobý bílý vápenný nátěr

6.2.3. Sonda S12

Sonda je umístěna v oblasti předpokládaného opakování dekoru viditelném na poškozené severní části stropu.

Obr. č.17.: Sonda S12

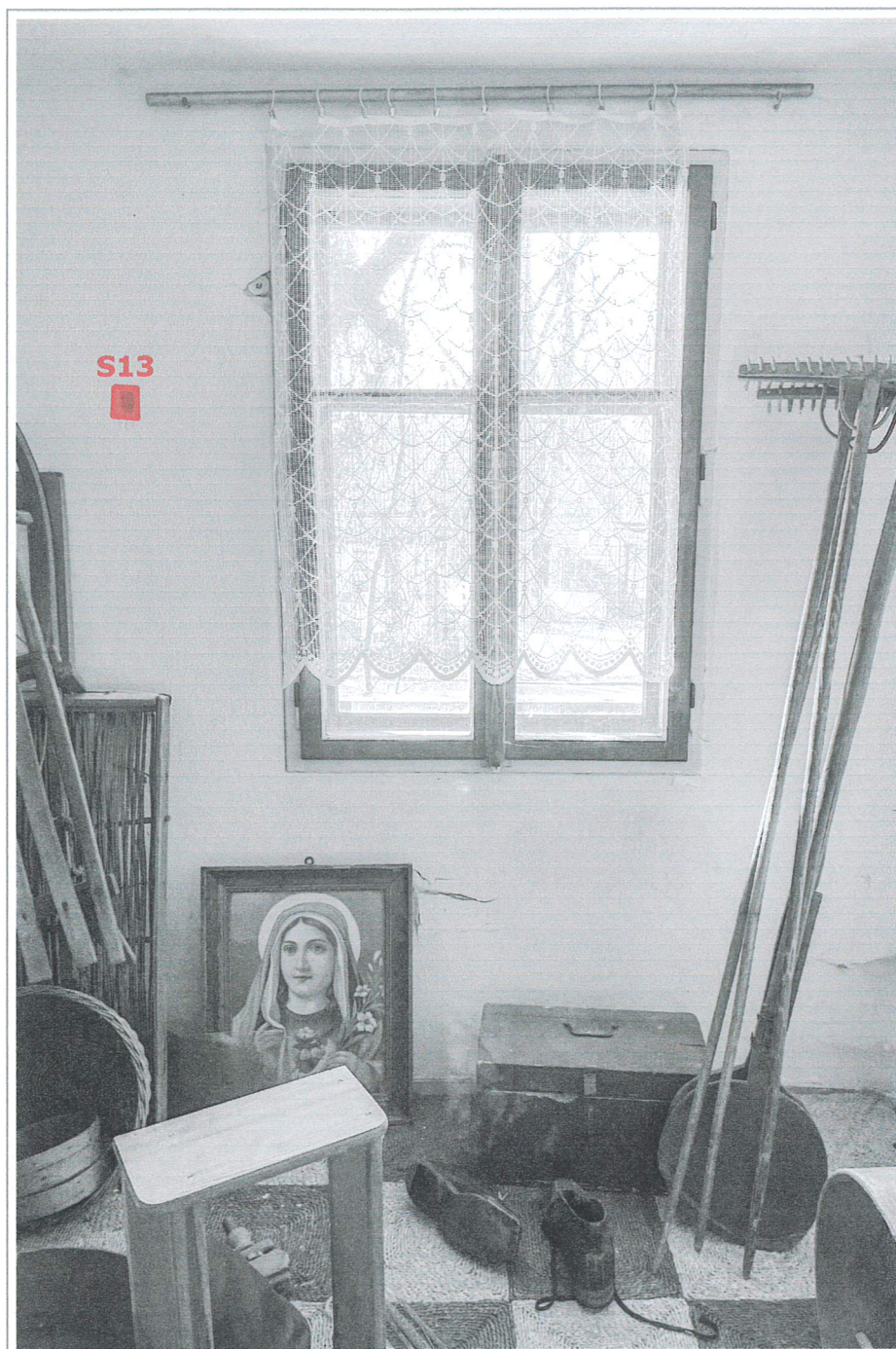
Tab. č. 13.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S12

Tab. č. 13.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S12	
0	Rákosové podbití
1	Podkladní omítka, pravděpodobně vápenná (vzhledem k přítomnosti slaměné řezanky však lze uvažovat o tom, že by se mohlo jednat o omítku hliněnou)
2	Šedo-okrová vrstva (může se jednat o degradovaný bílý vápenný nátěr)
3a	Šedo-béžová barva pozadí
3b	Velmi drobné fragmenty dekorativní malby (1 – 3 mm ²) v syté modré a tmavo-hnědé barevnosti
4	Světlý okrový nátěr

Tab. č. 13.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S12	
5	Světlá šedá
6	Stávající bílý vápenný nátěr

6.3. Místnost naproti světnici

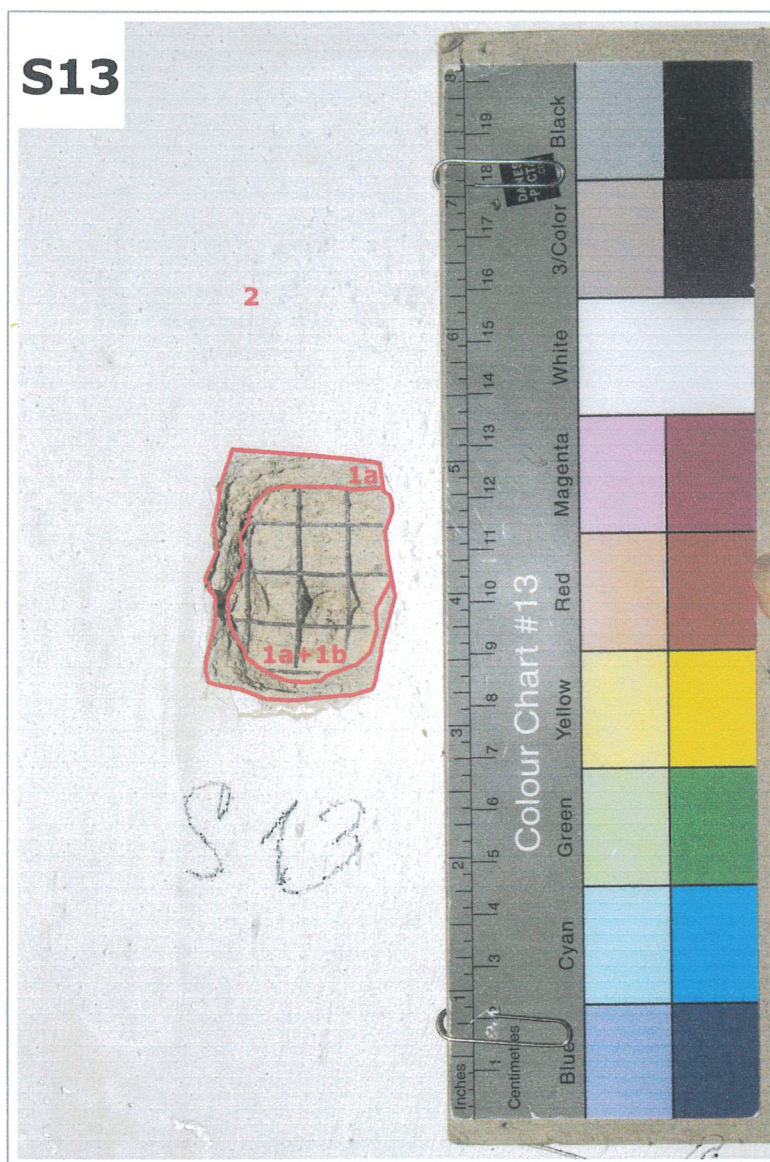
Místnost se nachází v levé přední části domu. V místnosti byla provedena jedna sonda

Obr. č. 18.: Grafický zakres lokalizace sondy v místnosti naproti světnici, pohled na východní stěnu místnosti.

6.3.1. Sonda S13

Sonda je umístěna na východní stěně místnosti vlevo od okna.

Obr. č.19.: Sonda S13

Tab. č. 14.: Popis jednotlivých vrstev, sonda S13	
1a	Podkladní omítka, pravděpodobně vápenná na dřevě (základní stavební konstrukci domu)
1b	Rabicové pletivo
2	Stávající bílý nátěr

7. Vyhodnocení stratigrafického sondážního průzkumu

Cílem průzkumu bylo ověřit přítomnost hodnotných historických vrstev přítomných v objektu a posoudit jejich stávajícího stav.

Datace postavení původní části domu byla na základě dendrochronologické analýzy stanovena na období nejpozději po roce 1743. Toto období vzniku stvrzuje rovněž přítomnost zadýmených trámů na půdě, což dokládá, že v nejstarším jádře domu se topilo už před rokem 1751 (podrobněji viz. kap.č. 5. *Dílčí poznatky o stavebním vývoji*, na str. 8).

Na stěně chodby byl definován jediný doklad nejstarší podoby úpravy stěn, a to **vápenná omazávka** spolu se souvrstvím bílých vápenných nátěrů, viz. obr.č. 31, str. 55. Tato tradiční úprava může být pozůstatkem nejstarší nebo snad i původní podoby stěn. Může tedy pocházet z období předpokládaného vzniku stavby, tedy z poloviny 18. století.

Ve všech sondách (kromě sondy S13) byla shodně definována jemnozrnnější **tmavá hnědavá omítka** nanesená na rákosovém podbití (na stropě) nebo na dřevě (laťování na stěnách). Není zcela zřejmé, zda je pojivem původní omítky vápno, nebo zda se jedná o omítku hliněnou. Variantu, že by se mohlo jednat o hliněnou omítku může potvrzovat přítomnost nalezené slaměné řezanky (sonda S12, str. 35). Přesné určení pojiva by mohlo být zjištěno až pomocí laboratorní analýzy spojené s odběrem vzorku. Uvedená metoda průzkumu však nebyla součástí zadání.

Popsaná omítka byla vytvořena jako první úprava sníženého stropu ve světnici. Shodná omítka byla definována i na stěnách této místnosti, dále také na stěnách a na stropě v zadní místnosti za světnicí, ale i na stěně na chodbě, obr.č. 31, 32, 33, str. 54 – 57. Omítka je ve většině sond poměrně výrazně drolivá, avšak její přilnavost k podložce (rákosu nebo dřevu) je dobrá (vyjma oblastí havarijního stavu stropů v zadních místnostech).

Na povrchu tmavé hnědavé omítky se nachází **bílý vápenný nátěr**. V zadní místnosti za světnicí je tento podkladní bílý nátěr většinou degradovaný a jeho barevnost je změněna z bílé na šedavou okrovou v proměnlivé intenzitě.

Nejstarší vrstva výmalby byla definována takřka ve všech sondách (vyjma S3, S5a a S13). Avšak tato vrstva je výrazně poškozená. Je možné, že byla v minulosti cíleně odmyvána nebo jinak čištěná (zejména ve světnici). V sondách ve světnici byly často nalezeny spíše jen její pozůstatky, tzn. barevné plochy bez detailů. Barevné vrstvy byly často velmi ztenčené a dobře provázané s mladší vrstvou výmalby, což značně komplikovalo odkryv. Nejlépe lze tuto vrstvu pozorovat na snímcích zachycujících tuto vrstvu odhalenou samoodkryvem v zadních místnostech (obr.č. 35, na str. 57; obr.č. 36, na str. 58; obr.č. 37, na str. 59; obr.č. 38, na str. 60; obr.č. 39, na str. 61). Tato vrstva výmalby měla na stropě zadní místnosti za světnicí podobu bohatě dekorovaného rámce, který svým průběhem kopíroval tvar místnosti. V oblasti středů jednotlivých stran byla umístěna čtyři zrcadla. Motiv v zrcadlech nebylo možné určit, důvodem je špatný stav dochování. Přes modro-šedě

pojednané fabiony tato malba pokračuje na stěny. Horní část stěn je zdobena bordurou provedenou poměrně složitou sytou modrou, šablonovou malbou. Je možné, že od bordury směrem dolů již byly stěny pojednány monochromně, není vyloučena přítomnost malovaného soklu (podobně jako je tomu u mladší vrstvy výmalby).

Ve světnici, bohužel nelze, na základě provedených sond, popsat celkovou podobu nejstarší výmalby. Zde můžeme pouze orientačně odhadovat lokální barevnost podmalby.

Popisovaná vrstva výmalby pravděpodobně vznikla krátce po snížení stropu ve světnici a současně také krátce po vzniku přístavků v zadní části domu. Přístavky byly konstruovány s takovou výškou stropu, která orientačně odpovídá výšce sníženého stropu ve světnici. Oba stropy jsou opatřeny shodnou omítkou, proto se lze domnívat, že tyto stavební úpravy byly provedeny současně. V indikačních skicích z roku 1833 je půdorys domu znázorněn již se zadními přístavky (obr. č. 23, str. 46). Z toho důvodu lze uvažovat o tom, že přístavky, snížení stropu, omítky a nejstarší dekorativní výmalba pocházejí nejpozději z roku 1833.

Druhá nejstarší vrstva výmalby byla ve světnici zachycena v sondách S1 na str. 12, S2 na str. 13, S5a na str. 18, S5b na str. 20, S6 na str. 22, S7 na str. 24, S8 na str. 25; v sondách S3 na str. 15, S4 na str. 16 a S9 na str. 27 byly zachyceny fragmenty nebo jen podmalba bez detailů. Z provedených sond víme, že se jedná o dekorativní malbu, jejíž celek je složen z jednoduchých i poměrně složitých ornamentů. Strop je dekorován středovou rostlinnou rozetou a bohatým rámcem, který kopíruje tvar místnosti. Rámec je složen z šedého silného pásu, který je po obou stranách vymezen červenými světle olinkovanými a silnějšími pásy ve světlejší modré barevnosti. Směrem k rohu (fabionku) pokračuje směrem k okraji stropu šedo-zelená podmalba s obtížně čitelným (poškozeným) jednoduchým drobným šablonovým dekorem v tmavo-šedé barevnosti. Pod fabionkem je šedo-zelená plocha ukončena kuličkovým dekorem v tmavo-šedé barevnosti. Na dekor na stěnách navazuje tmavší šedá podmalba. Dekor na stěnách je pro fragmentární stav dochování obtížně čitelný. Snad by se mohlo jednat o plošný šablonový dekor v červené barevnosti. V zadní místnosti stejnému období pravděpodobně odpovídá nejstarší vrstva dekorativní modré stříkané malby na světlém šedém pozadí na bílém podkladě. Tato vrstva výmalby byla zachycena v sondách S10 na str. 31 a S11 na str. 33. Zajímavostí je, že stříkaný dekor byl v následujících letech dvakrát zopakován (viz. sondy S10 a S11). Stříkaná dekorativní malba je rovněž přítomná na jižní a západní stěně chodby. Zde je malba provedena v červené a modré barevnosti na šedém a béžovém pozadí. Malba je členěna jemným a silným linkováním. Jemné linkování naznačuje kvádrování.

Popsaná druhá nejstarší vrstva výmalby je do dnešních dní dochována v mírně zhoršeném stavu. Už i na základě provedených sond lze relativně dobře popsat její jednotlivé části (kromě některých detailů). Barevná vrstva je však místy zkrhlá, místy odpadá od podkladu, lokálně chybí.

Časové zařazení této vrstvy není zcela jednoznačné. Na základě sondy S8 (str. 25) se můžeme domnívat, že výmalba byla provedena dříve než došlo ke stavebnímu zvětšení oken. Tento stavební zásah však nemáme datovaný. Na archivním snímku z roku 1908 (obr. č. 20 na str. 43 a obr. č. 21 na str. 44) jsou již zjevně zachycena okna zvětšená, která se dochovala dodnes. Na základě typu výmalby můžeme pouze v obecné rovině konstatovat, že se jedná o malbu typickou pro 19. století.

Třetí nejstarší vrstva výmalby byla zachycena ve všech sondách (kromě S13). Tato vrstva výmalby se svým celkovým pojetím velmi podobá výše popsané předchozí druhé nejstarší vrstvě výmalby. Ve světnici byly ve středu stropu (v oblasti středové rozety) nalezeny pouze drobné fragmenty, ze kterých nebylo možné vyčíst podobu dekoru. Strop rámuje silný světle šedý pás s intenzivními růžovými linkami. Pás je ohraničen sytými zelenými pásky se žlutým olinkováním. Směrem k fabionku pokračuje teplá šedo zelená podmalba, na které je umístěn jednoduchý šablonový dekor. Teplé šedozelené pozadí pokračuje i na stěnu, kde se nachází hnědo-oranžový pásek, na něj navazuje intenzivně zelený širší pás. Poté na stěně pokračuje směrem dolů plocha s teplým šedo-zeleným pozadím, na kterém je umístěn jednoduchý šablonový tmavě zelený šablonový dekor a sytý červený šablonový dekor s linkou ve stejné barevnosti. Na stěnách se nachází plošná šablonová malba v odstínech syté červené, okrové a lomené bílé na šedavém zeleno-okrovém pozadí. Okna a dveře jsou orámovány sytým zeleným páskem s linkováním.

V zadní místnosti je zopakován stříkaný dekor v modré barevnosti na šedém pozadí.

Tato vrstva výmalby je velice křehká. Detaily některých šablonových dekorů jsou velice špatně čitelné nebo zcela ztracené.

Datace této výmalby je rovněž nejednoznačná. Díky nálezům v sondě S8 (str. 25) však víme, že vrstva byla vytvořena až po osazení a zapravení novějších větších oken. Stejně jako u předchozí malby můžeme pouze konstatovat, že se jedná o výmalbu typickou pro 19. století.

Čtvrtou nejstarší vrstvu dekorativní výmalby představují fragmenty zachycené pouze ve dvou sondách (S5a na str. 18 a S9 na str. 27) ve světnici. Zachycené fragmenty na severní a jižní stěně představují světlejší červeno-fialové a tmavé červeno-fialové linky na sytém červeno-fialovém pozadí, které směrem nahoru k fabionku navazuje na černou plochu. Směrem dolů je na stěně plošná jednodušší šablonová malba. Od starších vrstev jsou tyto fragmenty odděleny minimálně dvěma monochromními nátěry v odstínech pastelové zelené. Tato barevná vrstva je mimořádně křehká a odpadává. Při průzkumu byly její části objeveny i v jiné sondě, ale pro její velice špatný stav dochování se ji nepodařilo odkrýt. Je možné, že s touto vrstvou souvisí modrá dekorativní malba na bílém pozadí odhalená samoodkryvem v severovýchodním rohu zadní místnosti.

Tato vrstva výmalby již pravděpodobně spadá do 20. století.

Po této vrstvě se již střídají vrstvy novodobých barevných nebo bílých monochromních nátěrů a dvě vrstvy s válečkem. Vývoj výmaleb je ukončen soudobým bílým vápenným nátěrem.

V místnosti se sklepem, vlevo od hlavního vchodu, byla sondážním průzkumem prokázána jediná časová vrstva. Tato vrstva se skládá ze světlé jemnozrnnější omítky, rabičového pletiva a bílého nátěru. Omítka je svým charakterem značně odlišná od výše popisované starší tmavo-hnědé omítky. Jednoznačně lze určit, že se jedná o novodobou vrstvu. Je velmi pravděpodobné, že tento prostor nebyl nikdy dříve omítnut. Toto tvrzení může podpořit archivní snímek interiéru obchodu u Maléřů, kde je v horní části viditelná struktura dřeva. Také je ze snímku patrné, že strop je vyšší. V kapitole č. 5. *Dílčí poznatky o stavebním vývoji* (na str. 8) jsou podrobněji rozebrány okolnosti

toho proč vznikla domněnka, že Obchod u Maléřů a zřejmě i Fleischmannova hospoda byly provozovány právě v tomto prostoru nikoliv ve světnici.

Celkový stav všech dochovaných vrstev výmaleb je neodmyslitelně spojen se **stavem dochování celého objektu**. V současné době do budovy skrze poškozenou střechu stále zatéká srážková voda. Vlivem zatékající srážkové vody došlo k rozsáhlým poškozením historické omítky a výmaleb. V zadních místnostech lokálně došlo k úplným ztrátám omítkových i barevných vrstev. V těchto místnostech jsou částečně propadené stropy. Na stopech a stěnách zadních místností jsou rovněž dobře patrné stopy po zatečení, které se projevují ztmavými plochami, často ohraničenými černým plísňemi. Lokální oblasti stavebních konstrukcí, jež jsou bezprostředně vystaveny působení zatékající srážkové vody, vykazují přítomnost dřevokazných hub a larev dřevokazného hmyzu. Větší část dřevěných konstrukcí je však relativně kompaktní, bez známek výrazného poškození dřeva (vlivem působení biologických dřevokazných škůdců).¹⁷ V objektu byla v květnu 2024 provedena detailní diagnostika stavu dřevěných konstrukcí pomocí metody odporového vrtání. Výsledky jsou ve výsledné zprávě systematicky zaneseny do grafických zákresů. V závěru autor diagnostiky důrazně nedoporučuje rozebírání dřevěného roubení. Namísto toho je doporučeno opravit pouze poškozená místa lokalizovaná diagnostikou s požadavkem maximálně šetrného způsobu opravy s cílem co nejmenšího mechanického poškození maleb.¹⁸

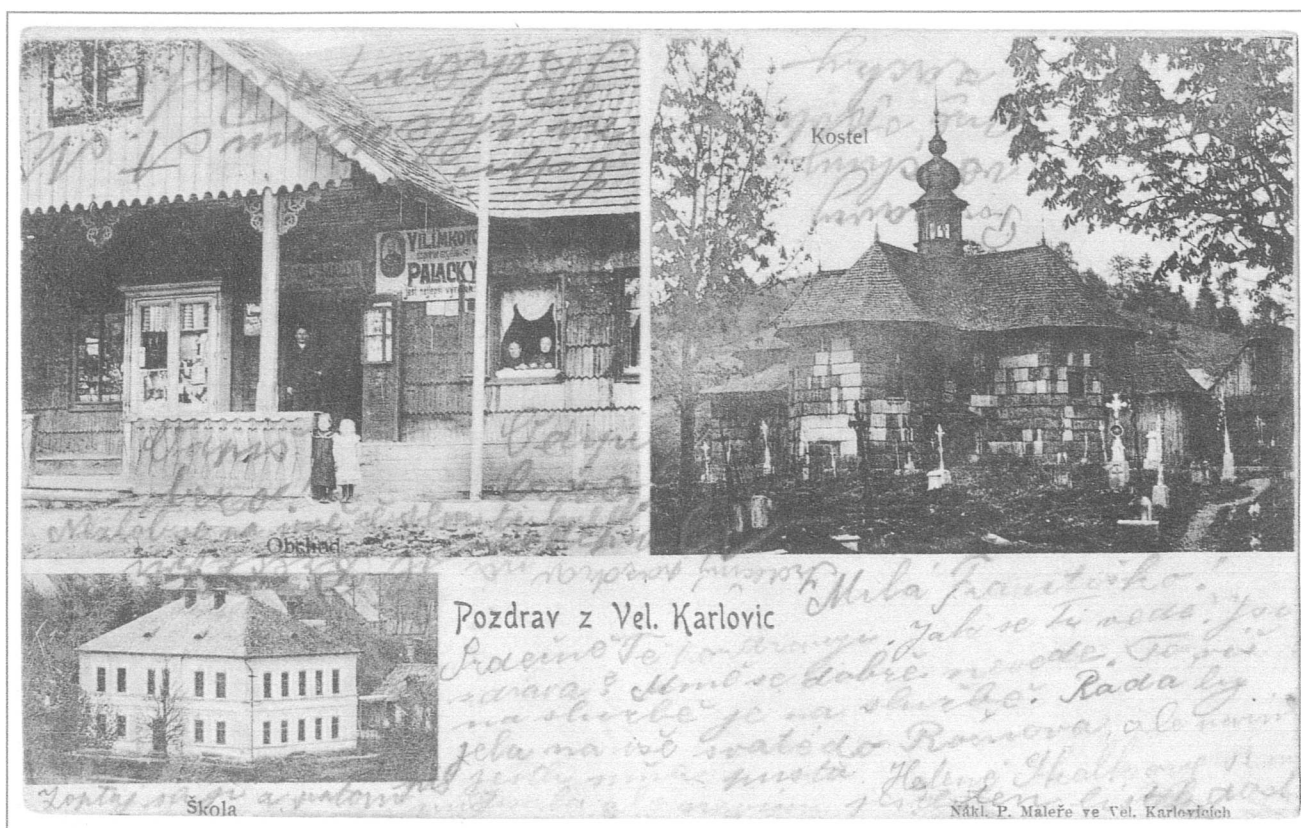
V soklových částech stěn je místy patrné zavlhčení. Přítomnost mokrých skvrn ve spodních částech stěn patrně souvisí se vztlínající vlhkostí.

Pro zajištění ochrany stávajícího stavu nástěnným maleb, jednotlivých dřevěných konstrukcí, řemeslných detailů a celého objektu je velmi žádoucí provést v co nejbližší době alespoň provizorní opravu střechy a zajistit tak, aby do objektu dále nezatékalo.

¹⁷ FRANKL, J. *Vyjádření k jakostnímu stavu dřevěných konstrukcí objektu: Orságův dům*. Praha, 20. srpen 2024.

¹⁸ DOSTÁL, T. *Diagnostika Orságova domu č.p. 269 ve Velkých Karlovicích*. Metodické centrum pro muzea v přírodě, Rožnov pod Radhoštěm, květen 2024.

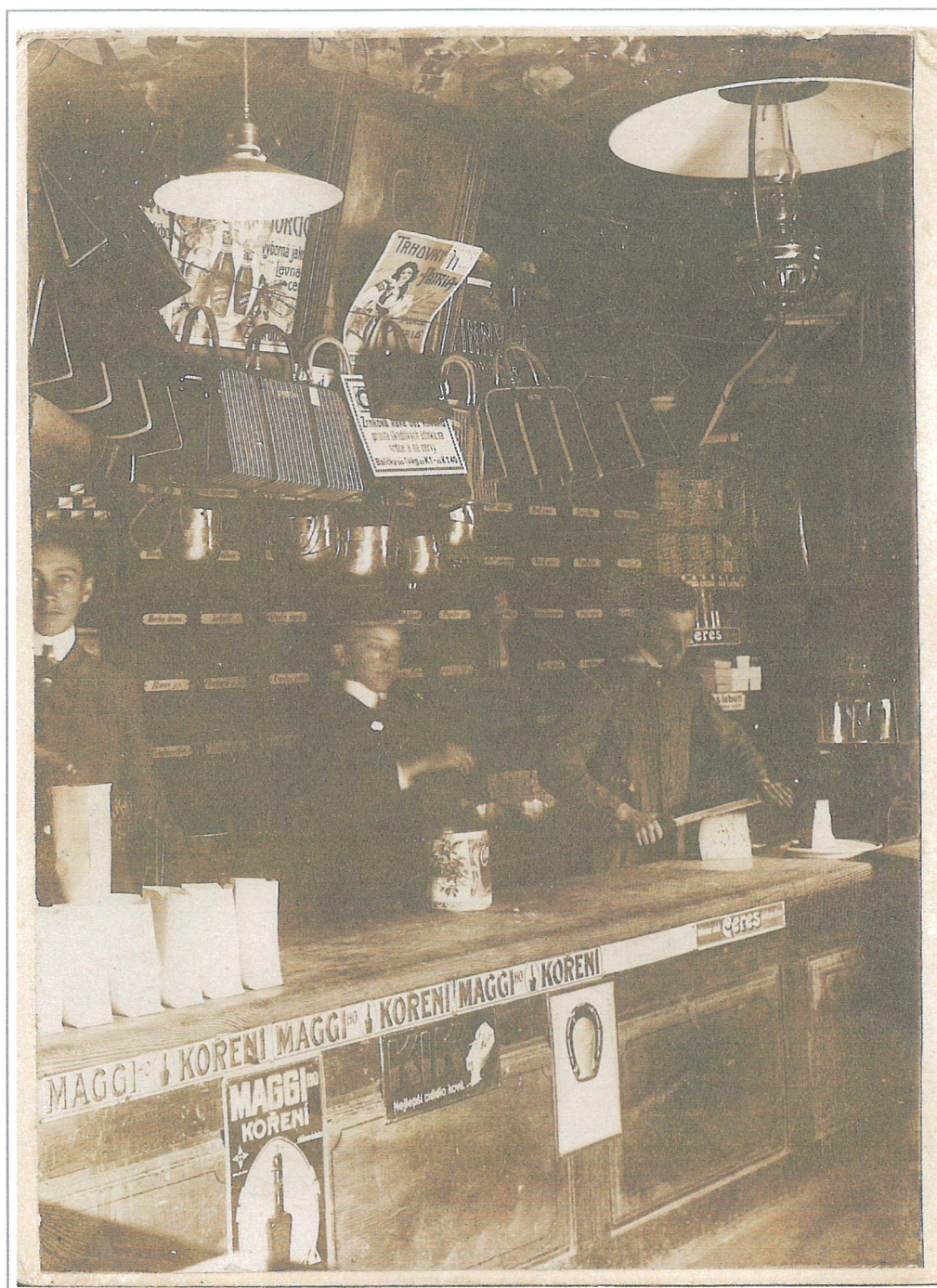
9. Historické snímky a mapy

Obr. č.20.: Archivní snímek, pohled na obchod u Malěřů, kostel a školu, datován 1908.

Obr. č.21.: Archivní snímek, výřez, pohled na obchod u Maléřů, datován 1908. Okno s vystavěným zbožím a vitrína se nacházejí v levé části domu. Okna na pravé straně domu jsou opatřena závěsy (patrně obytná část). Na snímku je zachycena pouze jedna ze dvou současných přesunutých střech se štítem. Podpěrné sloupy jsou v horní části dekorovány rostlinnou dřevorezbou. Dekor plného zábradlí před zápražím se od soudobého dekoru liší. Přední stěna domu je obložena šindelem.

Obr. č.22.: Archivní snímek, pohled do interiéru obchodu u Maléřů, přesná datace snímku není známá. Prostor na snímku zřejmě vykazuje vyšší strop než ve světnici. Při horním okraji je při bližším sledování patrná struktura dřeva.

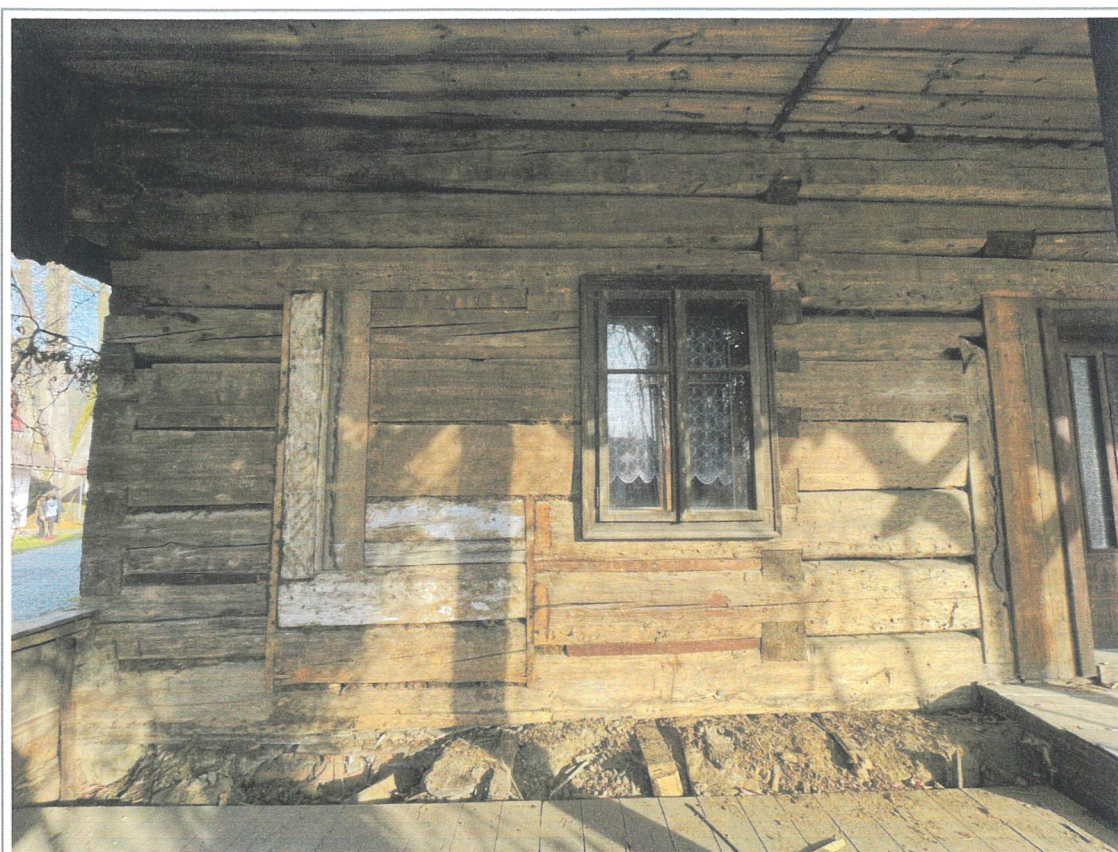

Obr. č.23.: Výřez indikační skici centra obce Velké Karlovice z roku 1833 s usedlostí č. p.. 269. Na snímku je černým kroužkem zachycen půdorys zkoumaného objektu. Objekt je již v roce 1833 zakreslen s oběma zadními přístavky a předsazenou střechou se štítem pouze v levé části domu. Zdroj: *Indikační skici stabilního katastru (1824/1836)*. Moravský zemský archiv Brno.

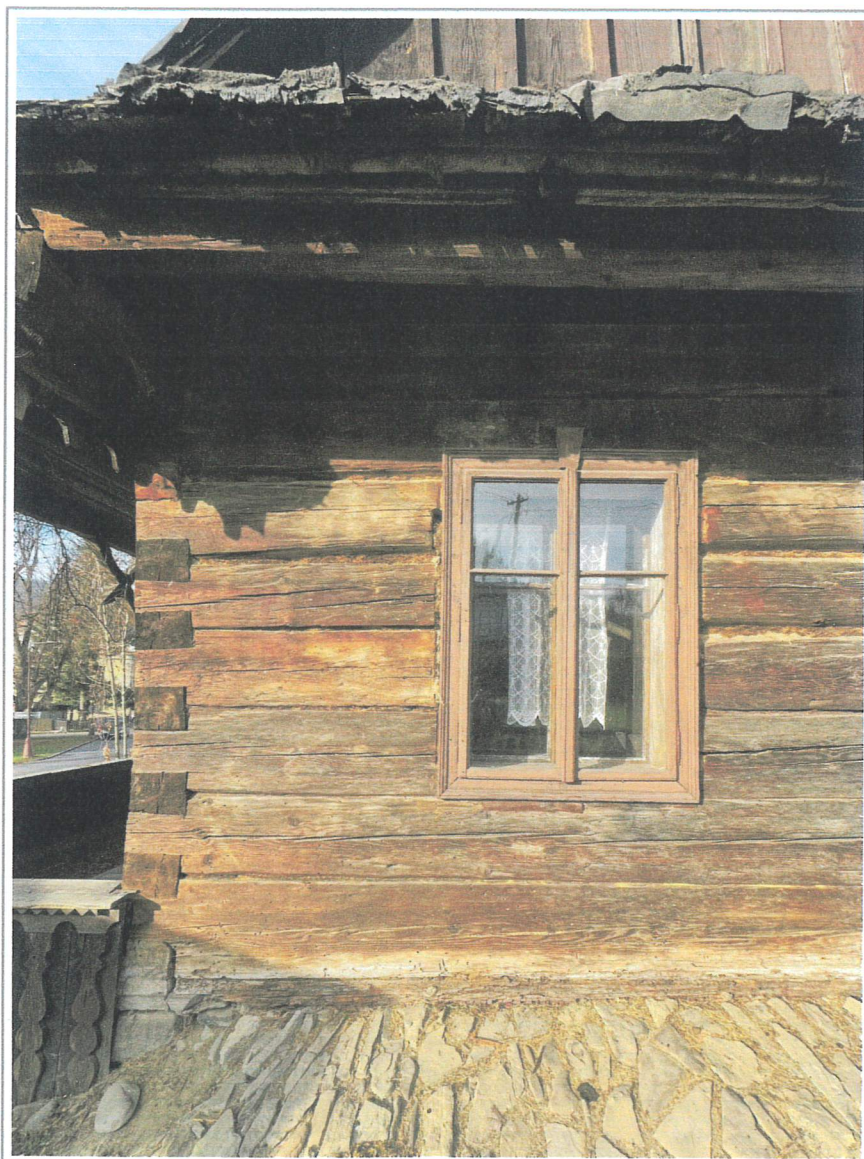
10. Fotodokumentace

Obr. č.24.: Pohled na čelní stranu budovy s hlavním vstupem orientovanou na východ.

Obr. č.25.: Pohled na část čelní strany budovy, na snímku je zachycen zaslepený stavební otvor a náznak původního průběhu příčky v interiéru.

Obr. č. 26.: Pohled na část jižní stranu budovy, na snímku je zachyceno levé okno, v levé části je patrný nižší zářez, jež patrně naznačuje menší rozměr okna.

Obr. č. 27.: Světnice, pohled do jihovýchodního rohu.

Obr. č. 28.: Světnice, pohled do severozápadního rohu. V soklové části je zřetelné zavlhčení stěn. Zavlhčení je patrně způsobeno vzlínající vlhkostí.

Obr. č. 29.: Pohled do severozápadního rohu místnosti za světnicí. Na snímku je zachycen havarijní stav stropu, odhalené části historické výmalby, rákosové podbití na stropě a laťové bednění na stěnách. Historická výmalba je definována modrým olinkovaným soklem, který navazuje na jemný modrý dekor na bílém pozadí. Následuje starší vrstva stejné barevnosti s jednoduchým geometrickým dekorem a pod touto vrstvou se nachází nejstarší barevná vrstva definovaná šedo-modrou barevností.

Obr. č. 30.: Pohled do jihovýchodního rohu místnosti za světnicí. Na stropě jsou patrné stopy po zatečení, jež způsobilo poškození barevných a omítkových vrstev. Na snímku jsou též viditelné oblasti napadené plísněmi. V soklových partiích je přítomno zavlhčení, patrně způsobené vztlínající vlhkostí.

Obr. č. 31.: Pohled na jižní stěnu chodby. Na snímku je dobře viditelná vrstva se stříkanou malbou a linkovaným kvádrováním.

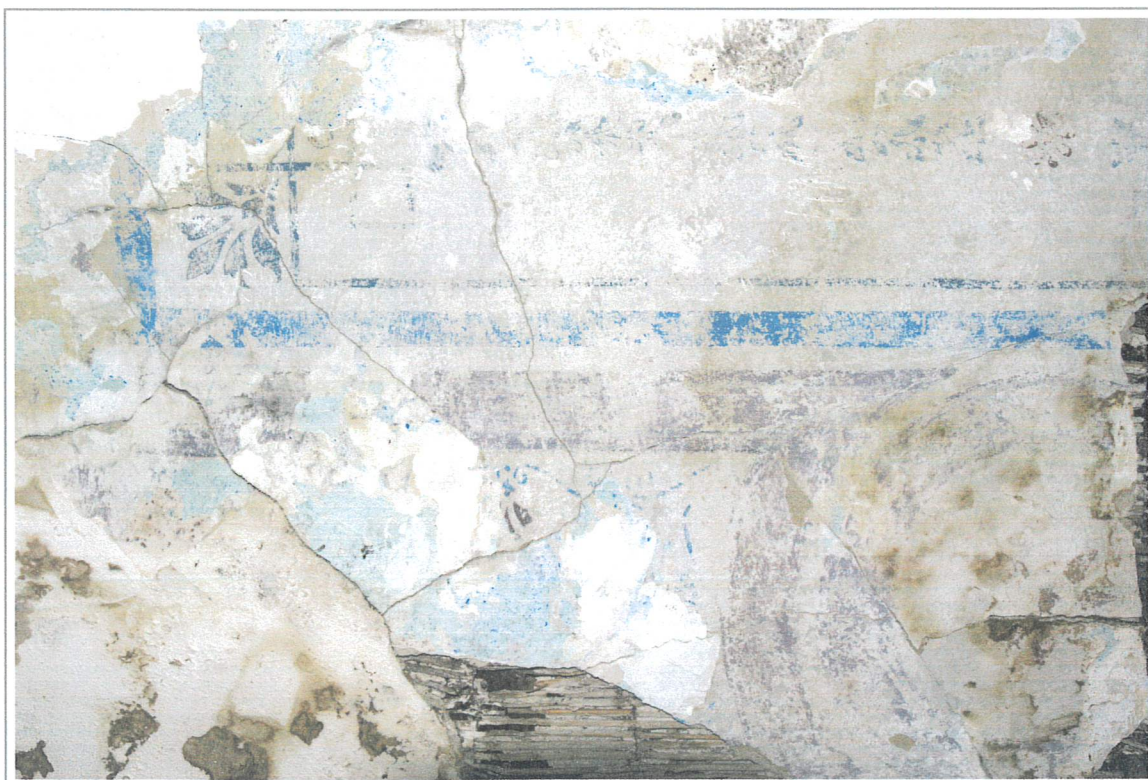
Obr. č. 32.: Pohled na jižní stěnu chodby. Pod omítkou nesoucí na svém povrchu dekorativní stříkanou malbu se nachází starší vrstva. Jedná se o vápennou omazávku a souvrství bílých vápenných nátěrů přímo na dřevě. Patrně se jedná celkově o nejstarší nalezenou povrchovou úpravu stěn v objektu.

Obr. č. 33.: Pohled na jižní stěnu chodby, detail stříkané dekorativní malby.

Obr. č. 34.: Pohled do severozápadního rohu chodby, detail stříkané dekorativní malby.

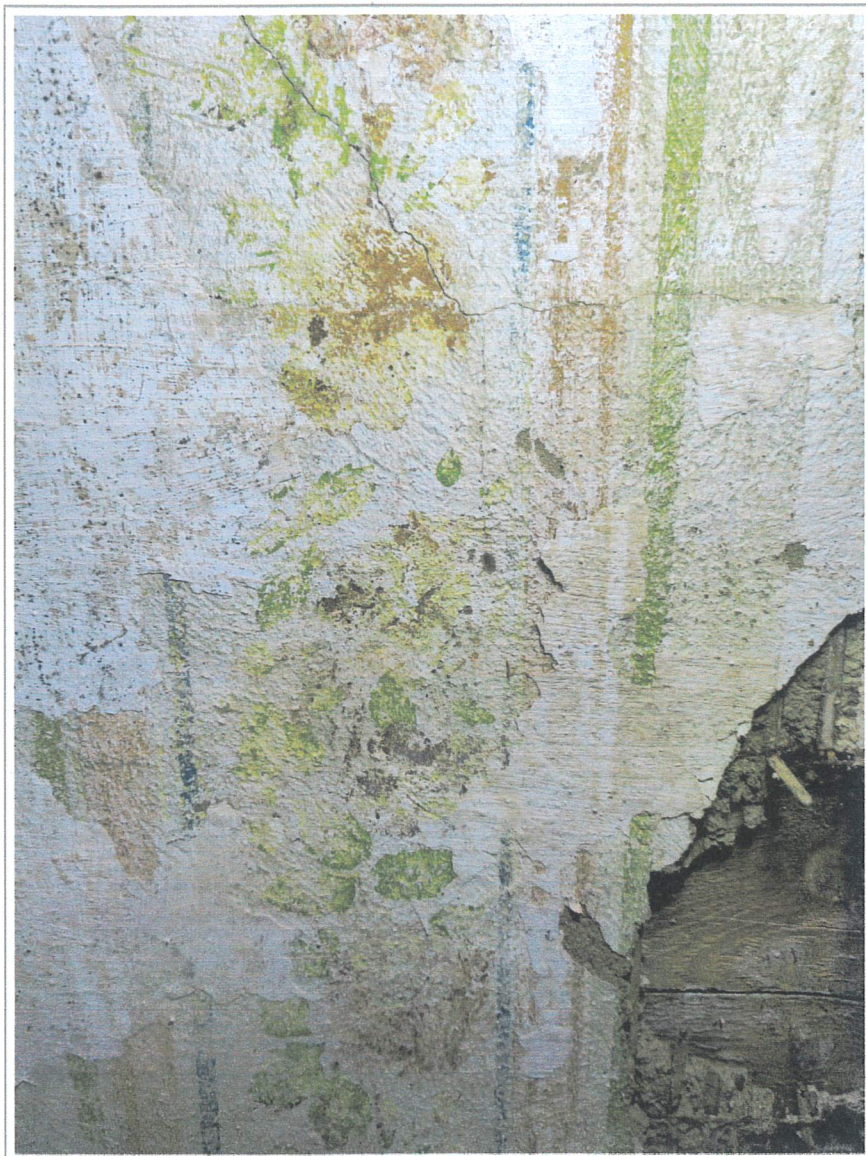
Obr. č. 35.: Pohled na strop místnosti za světnicí. Samoodkryvem zde byla odhalena nejstarší vrstva výmalby. Jedná se o bohatou dekorativní malbu, jejíž stav dochování je velice špatný.

Obr. č. 36.: Pohled na stěnu místnosti za světnicí. Na stěně došlo k samoodryvu nejstarší dochované vrstvy v podobě modré šablonové malby na šedém pozadí. V horní části je viditelná část mladší vrstvy výmalby charakterizované modrým stříkaným dekorem na chladném zeleném pozadí. Na stěnách jsou četné zatekliny a dehtové skvrny.

Obr. č. 37.: Pohled na strop místnosti za světnicí. Samoodkryvem zde byla odhalena nejstarší vrstva výmalby. Jedná se o bohatou dekorativní malbu, jejíž stav dochování je velice špatný. Ze snímku je patrné, že také stav dochování podkladních omítek, rákosového podbití i dřevěné konstrukce stropu je v této oblasti havarijní.

Obr. č. 38.: Pohled na strop místnosti vzadu vlevo (dnešní koupelna). Na snímku jsou patrné pozůstatky dekorativní výmalby. Typově shodné s nejstarší dochovanou vrstvou v místnosti za světnicí. Vlivem zanedbané údržby a následnému zatékání srážkové vody došlo ke značnému poškození stropní konstrukce, rákosového podbití, podkladní omítky i malby samotné. Autor snímku: Tomáš Dostál, březen 2024.

Obr. č. 39.: Pohled na strop místnosti vzadu vlevo (dnešní koupelna). Na snímku jsou patrné pozůstatky dekorativní výmalby. Typově shodné s nejstarší dochovanou vrstvou v místnosti za světnicí. Vlivem zanedbané údržby a následnému zatékání srážkové vody došlo ke značnému poškození stropní konstrukce, rákosového podbití, podkladní omítky i malby samotné. Autor snímku: Tomáš Dostál, březen 2024.